KLUB PŘÁTEL HORNICKÉHO MUZEA V OSTRAVĚ, z.s.

LANDEK PARK

KLUB PŘÁTEL HORNICKÉHO MUZEA V OSTRAVĚ, z. s.
Areál Landek Parku-Hornické muzeum
Pod Landekem č. 64, Petřkovice
725 29 OSTRAVA

K P H M O

HORNICKÝ ZPRAVODAJ

I. čtvrtletí 2021

Ostravsko – karvinské doly, oborové ředitelství Ostrava
OKR – DŮL VÍTĚZNÝ ÚNOR, n. p. OSTRAVA
Závod 1 – Vítězný únor
Montáž těžní věže vtažné jámy VÚ č. 2, jámové budovy, těžkokapalinové třídírny (1964 – 1967)
Zdroj: archiv Petr Kubinský

Vydává :	Klub přátel hornického muzea Ostrava, z. s.
Sídlo:	Pod Landekem 64, 725 29 Ostrava – Petřkovice
Předseda:	Jiří Kunčický
E-mail :	kphmo@seznam.cz
Web:	www.hornicky-klub.info
Tiskárna:	PROPIS, Cihelní 2719/99, Ostrava
Vydáno:	300 kusů dne 8. 3. 2021, 48 stran
Redakční rada:	Ing. Kateřina Polínková, Petr Kubinský, Václav Smička

Uzávěrka HZ II. čtvrtletí 2021 je v pátek 2. 4. 2021.

Příspěvky neprošly odbornou jazykovou úpravou. Za obsah odpovídá autor.

ISSN: 1803 – 7534

ÚVODNÍK

Konečně zde máme pozitivní jarní období

Máme za sebou netradičně chladnou a mrazivou zimu. Ten, kdo má rád zimu, tak se letos opravdu mohl vyřádit v podobě nejrůznějších zimních radovánek. Naopak Ti, co zimu nesnášejí a pořád dokola museli odhrnovat sníh kolem svých příbytků, byli jistě značně otrávení. Co je pro všechny velmi pozitivní, je fakt, že přichází nejkrásnější roční období, kdy se vše probouzí po dlouhé zimní odmlce, všechno možné vylézá a vyrůstá z půdy, začíná vše pučet a kvést, v přírodě se rodí mláďata, sluneční svit je značně intenzívnější a denní světlo se taktéž prodlužuje. Musíme uznat, že to přináší samé radosti ze života. Kéž bychom pro Vás měli dobré zprávy v podobě rozvolnění Vládních nařízení ČR, abychom se mohli konečně hromadně scházet, vídat se na besedách a exkurzích, zúčastňovat se nejrůznějších hornických akcí např. v podobě Setkání hornických a hutnických měst a obcí jak v České republice, tak i na Slovensku, v Německu nebo v Polsku.

Z tradičních témat Hornického zpravodaje si můžete počíst v rubrice Z historie revíru, kde Petr Kubinský zpracoval již šesté pokračování Generelu OKD, tentokrát se zaměřil na Skupinový důl Ostrava. Problematika Skupinového dolu Ostrava patří mezi nejzajímavější, máte možnost se zde dočíst velmi poutavé údaje. Opět jsme zařadili humorné téma v podobě švéflu, který sepsal Ota Krajník. Tentokrát je krátký a dosti výstižný. Na další straně pak najdete zpracované humorné téma s názvem Důlní WC.

Do redakce Hornického zpravodaje byly zaslány dva odborné články. Mgr. Oldřich Klepek nás ve svém článku seznámí s významným představitelem české a evropské montanistiky s Eduardem Hořovským. Václav Smička si zpracoval své oblíbené téma: Dva roky po skončení těžby černého uhlí v Německu a doplnil je o aktuální informace. Na předposlední straně Hornického Zpravodaje je vždy uvedena výčetka besed, pro všechny tři naše pobočky: v Ostravě, v Havířově a v Karviné, na dané čtvrtletí. Bohužel v tuto chvíli nejsme schopni odhadnout, jaká situace se bude odehrávat v rámci celosvětové nemoci COVID-19 pro jarní a letní měsíce roku 2021, a tak neuvádíme soupisku besed jak je zvykem, nýbrž jen možné termíny, které by se za předpokladu možného rozvolnění navrženého Vládou ČR, mohly uskutečnit.

Žádáme všechny naše čtenáře, dopisovatele a podporovatele, aby své příspěvky, zasílali předsedkyní redakční rady HZ Ing. Kateřině Polínkové na email: k.polinkova@seznam.cz. Uzávěrka HZ pro II. čtvrtletí 2021 je stanovena na pátek 2. 4. 2021. Za Vaše případné příspěvky a fotografie předem mockrát děkujeme. Za redakci Hornického Zpravodaje

Ing. Kateřina Polínková, Petr Kubinský a Václav Smička

OBSAH HORNICKÉHO ZPRAVODAJE I. ČTVRTLETÍ 2021:

Životní jubilea 6
Úvodní slovo předsedy KPHMO, z. s. 7
Zasedání výboru KPHMO, z. s. 9
Z činnosti poboček KPHMO, z. s. 10
Činnost pobočky KPHMO, z. s. v Ostravě 10
Činnost pobočky KPHMO, z. s. v Havířově 11
Za Ing. Jiřím Čerkovským 14
Činnost pobočky KPHMO, z. s. v Karviné 15
Z historie revíru: Generel OKR – vznik a význam, 6. část 16
Švéfl 27
Důlní WC 28
Došlé články do Hornického zpravodaje za I. čtvrtletí 2021 32
Eduard Hořovský – významný představitel české a evropské montanistiky 32
Dva roky po skončení těžby černého uhlí v Německu 34
Pozvánka na veletrh EXPO Lesní lom 2021 43
Plán besed a schůzí na pobočkách KPHMO, z. s. 46

ŽIVOTNÍ JUBILEA

Výbor KPHMO, z. s. srdečně blahopřeje členům,
kteří ve I. čtvrtletí 2021 slaví významné životní jubileum.
Jedná se o měsíce leden až březen 2021.

Silvestr Greguš	**85 let**
Ing. Jaromír Pěch	**85 let**
Josef Pavlačík	**85 let**
Boleslav Hanzel	**80 let**
Pavel Sourada	**75 let**
Ing. Zdeněk Kohoutek	**70 let**
Václav Pastrňák	**70 let**
Ing. Jan Huplík	**70 let**
Ing. Tadeusz Pieczka	**65 let**

Úvodní slovo předsedy KPHMO, z. s.

Vážení členové Klubu přátel hornického muzea v Ostravě, z. s., jeho příznivci a podporovatelé, čas pokročil a píšeme rok 2021. **V prvním čísle Hornického zpravodaje se sluší popřát všem členům, příznivcům a podporovatelům hodně zdraví a jen to dobré**.

Uvidíme, co nám tento rok přinese dál. Zatím jsou to jen samá omezení z důvodu šíření celosvětové nemoci COVID-19. Nemohli jsme se sejít na oslavě svátku sv. Barbory (2. 12. 2020), nemohly se konat besedy v roce 2021 a to v lednu, únoru i březnu. Členové klubu nemají možnost se osobně setkat na besedách třech našich poboček, zaplatit členské roční příspěvky, vyzvednout si nástěnný kalendář „Těžní věže 2021“, který každoročně zpracovává a vydává Nadace Landek Ostrava“ a Hornický zpravodaj za VI. čtvrtletí 2020.

Ohledně placení příspěvků – předseda karvinské pobočky Ing. Stanislav Kuba si setkání s členy pobočky zorganizoval na náměstí v Karviné, v Havířově proběhlo první kolo setkání s členy havířovské pobočky k placení příspěvků v Kulturním domě Petra Bezruče. Pro ostravskou pobočku jsem totéž zorganizoval na Dole Michal v Ostravě-Michálkovicích. Stále však je hodně členů s nezaplacenými příspěvky a samozřejmě jsou pro ně připraveny zmiňované kalendáře a Hornický zpravodaj č. 4/2020. Otázka je, zda se uvidíme v březnu tohoto roku.

Pokud čtete tyto řádky, byl bych tomu moc rád, na březnových besedách, je všechno tak jak má být dle harmonogramu a plánu činností klubu. **Přes všechna omezení se výbor klubu zatím schází a projednává potřebnou agendu. Jednání výboru, o kterých nemohli být členové informováni, se uskutečnilo 30. 11. a 21. 12. 2020 a 25. 1. 2021**. Jsou připraveny a schváleny návrhy na udělení klubových medailí. Předání mělo proběhnout na klubové Barborce dne 2. 12. 2020 v kompresorovně v Hornickém muzeu Landek Parku v Ostravě-Petřkovicích.

Převzal jsem osobně materiály týkající se agendy jednatele Klubu od paní Marie Budinové, a z části agendu hospodáře klubu, kterou vedla po dohodě do konce roku 2020. Jelikož nebyla možnost ustanovit nového hospodáře, pokračuje zatím v

této práci pro klub dále. **Tradiční setkání hornických a hutnických měst a obcí se letos má konat ve městě Most v termínu 10. – 12. 9. 2021**. Prozatím jsou zpracovány žádosti o dotace na dané setkání tak, aby se naši členové klubu mohli akce zúčastnit. Počítáme s účasti 40 osob. **Stejně tak byly podány žádosti na dotace na vydávání Hornického zpravodaje**. Obrátili jsme se na naše pravidelné donátory: Nadaci Landek Ostrava, Nadaci OKD, města Havířov a Petřvald a městskou část Ostrava-Petřkovice. Na část dotací již máme smlouvy, zbytek je ve stádiu schvalování. **Velkoryse se k našemu klubu zachovala Revírní bratrská pokladna, zdravotní pojišťovna (dále RBP ZP), která po mém osobním jednání s ředitelem RBP ZP Ing. Antonínem Klimšou, MBA, bude klubu za propagaci RBP ZP během roku vyplácet nezanedbatelná částku, za což velmi děkujeme.**

Na začátku tohoto roku začaly v Landek Parku v Ostravě-Petřkovicích změny, které se týkají zejména správní budovy, ve které máme klubovou kancelář. Na konec po komunikaci po emailech a telefonátu s ředitelem DOV Ing. Petrem Koudelou a **následně po jednání s ředitelkou společností, které budova patří, došlo k dohodě a naše kancelář zůstává na místě za stejných sjednaných podmínek!**

Bohužel stále nemáme nového jednatele klubu. Nyní je to pro mě náročné, zastávat dvě funkce v klubu (předsedu a jednatele). V našich stanovách máme zakotvenou funkci jednatele i s jeho povinnostmi. Musím opět konstatovat, že stále chybí funkce předsedy ostravské pobočky.

Děkuji členům výboru, zejména Ing. Eduardu Heczkovi a Ing. Stanislavu Kubovi, kteří mi pomáhají vést z části agendy jednatele, tento stav není dlouhodobě udržitelný. Dále také děkuji paní Marii Budinové, která vzhledem k Vládním omezením ČR, stále dělá funkci hospodářky našeho klubu.

Ještě jednou Vám přeji krásný rok 2021 a pevně věřím, že se již brzy budeme moci scházet a účastnit se našich pravidelných besed ve všech třech pobočkách Klubu přátel hornického muzea Ostrava, z. s.

Zdař Bůh!

Jiří Kunčický

Zasedání výboru KPHMO, z. s.

Zasedání výboru klubu se uskutečnilo od prosince 2020 do ledna 2021 dvakrát a to v těchto termínech: **21. 12. 2020 a 25. 1. 2021 v zasedací místnosti Kulturního domu Petra Bezruče v Havířově**. Další zasedání výboru se mělo uskutečnit v pondělí **22. 2. 2021,** ale důsledku vládních opatření se neuskutečnilo.

Projednávaly se následující záležitosti, tradičně rozděleny do tří kategorií:

1. Akce klubu: všechny akce včetně klubových oslav Barborky byly zrušeny. Byly podány informace o přípravách akce – 25. Setkání hornických a hutnických měst a obcí v městě Most, které se má konat v termínu 10. – 12. 9. 2021. Dále byly podány informace o akci na Slovensku – **12. Stretnutie banských miest a obcí Slovenska** v městě Rožňava, které se má konat v červnu 2021.

2. Stav činnosti klubu: činnost našeho klubu v loňském a letošním roce je značně omezená kvůli celosvětové nemoci COVID-19 a díky Vládním nařízením ČR. Byly zrušeny celorepublikové akce. Další činnosti klubu se budou vyvíjet dle dané situace.

3. Organizační a různé: jsou připraveny jmenovité návrhy na ocenění klubovými medailemi, předání medailí bude upřesněno později. Stále trvá jednání ohledně vedení ostravské pobočky (stále chybí předseda ostravské pobočky) a chybí funkce hospodáře klubu. Prozatím započalo jednání s Ing. Zdeňkem Kohoutem. Paní Marie Budínová podala zprávu o hospodaření a stavu financí za celý rok 2020. Prozatím jsou ze tří poboček částečně odevzdány příspěvky na činnost našeho klubu. Předseda klubu informoval o vyhodnocení všech projektů za rok 2020. V letošním roce je třeba zpracovat projekt možnosti převedení Naučné stezky Landek na jiný subjekt. S tímto tématem souvisí dlouhodobý úkol – provést čtvrtletní kontrolu stavu Naučné stezky Landek. Je třeba připravit nový rozpočet klubu na rok 2021 podle nové výše členských příspěvků. Byly podány žádosti na dotace pro klub v roce 2021. Byla podepsaná smlouva ohledně poskytnutí dotace pro klub od Revírní bratrské pokladny, zdravotní pojišťovny. Byly vyplaceny odměny dle DPP za druhé pololetí roku 2020 a též byly uzavřeny nové smlouvy dle DPP na první pololetí roku 2021. Uzávěrka Hornického zpravodaje na II. čtvrtletí 2021 je stanovená na pátek 2. 4. 2021.

Ing. Kateřina Polínková

Z činnosti poboček KPHMO, z. s.

Činnost pobočky KPHMO, z. s. v Ostravě

Ráda bych zhodnotila rok 2020 v ostravské pobočce. Bohužel díky Vládním nařízením ČR se mohlo konat pouze 5 besed z 8 naplánovaných. Uskutečněné besedy se konaly v těchto termínech: 7. 1., 4. 2, 3. 3., 9. 6. a 6. 10. 2020 v restauraci U Vlka v Ostravě-Svinově. Měla jsem tu možnost mít v březnu a v říjnu roku 2020 besedy pro členy ostravské pobočky klubu. V březnu jsem si vybrala téma o Vlastivědném spolku Rosicko-Oslavanska a městu Oslavany u Brna, v říjnu to pak bylo představení Hornického dne v Žacléři, který se konal 12. 9. 2020. Posluchačům jsem promítla fotografie z Hornického dne a také z Hornického skanzenu v Žacléři, z města Žacléř a z Městského muzea v Žacléři, kde jsem se zejména zaměřovala na hornickou expozici (viz obr. č. 1). Vyjmenované lokality jsem navštívila v květnu v roce 2019.

Obr. č. 1 – Beseda v ostravské pobočce klubu v restauraci U Vlka v Ostravě-Svinově, přednáší Ing. Kateřina Polínková, foto: Ing. Jaroslav Kubánek (6. 10. 2020)

V letošním roce jsem si připravila velmi pěkné téma „Nákladní visutá lanová dráha Černý Důl – Kunčice nad Labem“, kdy jsem na jaře v roce 2019 celou tuto dráhu viděla na vlastní oči. Pro své kolegy jsem si připravila promítání dokumentu: „Po stopách historie dobývání uhlí na Oslavansku“ (délka dokumentu je 67 minut) s komentářem a s fotografiemi se současného stavu po dobývání „černého zlata“ na Oslavansku, kde těžba černého uhlí dávno skončila v roce 1992.

Již se těším, až bude rozvolněný stav v naší republice, lidé se budou moci více pohybovat mezi sebou a konečně i naše pobočka bude moci uspořádat besedy dle stanoveného plánu, kde představím témata, které jsem si vybrala pro ostravskou pobočku našeho klubu.

Je zvykem, že besedy v ostravské pobočce jsou vždy první úterý v měsíci od 15 hodin v restauraci U Vlka v Ostravě-Svinově, kde máme možnost se scházet již druhým rokem. Těším se na hojnou účast našich kolegů, také na zajímavou diskuzi během a po besedách. Velmi bych si přála, aby se v tomto roce našel předseda ostravské pobočky, jelikož tato funkce je stále prázdná a musím uznat, že vedení ostravské pobočky to velmi postrádá. Druhé mé velké přání je, aby náš kolektiv se rozšířil a výrazně omladil o nové tváře nejen z řad havířů, ale také nadšenců o hornické, technické a industriální témata.

Zdař Bůh! *Ing. Kateřina Polínková*

Činnost pobočky KPHMO, z. s. v Havířově

Rok 2020 byl pro naši klubovou činnost, ale i pro celou společnost, velice nepříznivý, poznamenaný pandemií COVID-19. Z počátku roku vše vypadalo normálně, pouze k nám přicházely informace z Číny, že se tam objevila nějaká nákaza. To jsme ještě netušili, že se to v tak krátké době objeví i v Evropě a i u nás v České republice.

První tři měsíce v naší pobočce proběhly v normálním zaběhnutém rytmu, výbor se scházel v obvyklých termínech a besedy se uskutečnily podle dříve stanoveného plánu. Březnovou besedu jsme stihli jen pár dnů před celostátním zavedením nouzového stavu a vyhlášení přísných bezpečnostních opatření. Tím byl v následujících měsících ochromen zaběhnutý chod pobočky. Z důvodu zákazu shromažďování více osob se nemohl scházet výbor a nemohla se uskutečnit beseda v dubnu a exkurze do výrobního závodu Mölnlycke naplánovaná na květen. V červnu po rozvolnění některých opatření a s bláhovou nadějí, že pandemie již pominula, jsme obnovili klubovou činnost. Výbor opět začal normálně pracovat a sešli jsme se v hojném počtu i na červnové přednášce. V omezeném počtu jsme uctili památku tragicky zahynulých horníků na dole Dukla v roce 1961, a to v den 59. výročí 7. 7. 2020. Letošní pietní akt k 60. výročí se již uskuteční na novém místě památníku na hřbitově v Havířově-Šumbarku (viz obr. č. 1).

Obr. č. 1 – Památník obětem neštěstí na dole Dukla v r. 1961 na hřbitově v Havířově-Šumbarku, foto: Ing. Eduard Heczko (5. 2. 2020)

V průběhu léta jsme s optimizmem připravovali besedy na 2. pololetí a začali připravovat i výroční schůzi pobočky v prosinci. Už zářijová beseda však byla poznamenána návratem coronaviru, kdy původně plánovaná beseda se nemohla uskutečnit z důvodu dobrovolné preventivní karantény lektorky. Proto jsme na rychlo improvizovali a na besedě jsme si připomněli zrod Stálé hornické expozice v Havířově v roce 2012 a podíl některých členů pobočky na jejím vzniku.

Museli jsme zrušit od počátku roku připravovaný třídenní zájezd pro naše polské partnery SITG Jas-Mos z Jastrzębie-Zdój na jižní Moravu, který se měl uskutečnit v září. Mělo se jednat o reciproční zájezd za zájezd pro naše členy do oblasti Bieszczad v Polsku v roce 2019. Doufáme, že se nám jej podaří uskutečnit v letošním roce, příprava již nyní běží.

No a v říjnu vyhasl náš optimizmus definitivně. Od té doby do současnosti vlastně trvá setrvalý stav s výrazným omezením setkávání se více osob a konání hromadných akcí. Omezila se činnost výboru a zcela se zastavily besedy a nemohli jsme v prosinci uskutečnit tradiční výroční hodnotící setkání členů pobočky. I na začátku letošního roku je naše činnost stále ovlivňována nouzovými opatřeními,

museli jsme již zrušit besedy v lednu i únoru a zatím je velmi nejistá beseda v březnu. A jak dlouho tato opatření budou trvat, nikdo nedovede odhadnout.

V roce 2020 jsme měli v plánu 8 přednášek, jednu exkurzi a jedno výroční setkání a podařilo se realizovat jen 5 přednášek, kterých se celkově zúčastnilo 229 členů a 32 hostů, což si myslím vzhledem k situaci, je dobrý výsledek.

Obr. č. 2 – Červnová beseda v havířovské pobočce o důlním osvětlení přednesená Oswaldem Wytrzensem v Kulturním domě Petra Bezruče v Havířově, foto: Ing. Kateřina Polínková (9. 6. 2020)

I v počtu členů je dobrý stav, z různých důvodů bylo ukončeno členství 7 členům, ale získali jsme 10 nových členů a na konci roku měla naše pobočka 86 členů. I přes tento stav, kdy je omezeno setkávání se více osob, se snažíme s členy udržovat kontakt prostřednictvím e-mailových informací nebo výjimečně přes sms zprávy. Raději takto komunikovat se členy než vůbec, určitě si členové zaslouží být průběžně informováni o dění v pobočce i celém KPHMO, z. s. Jen si přejeme, aby zpráv, kterými oznamujeme zrušení přednášky, bylo v budoucnu co nejméně a byly nahrazeny informací, že příští beseda už se znovu uskuteční na stejném místě a ve stejnou hodinu. Kéž by tomu bylo co nejdříve.

Zdař Bůh! *Ing. Eduard Heczko*

ZA ING. JIŘÍM ČERKOVSKÝM

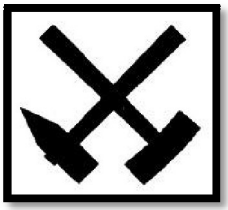

Pan Jiří Čerkovský se narodil 8. 10. 1935 v Ostravě na Zárubku.Po absolvování gymnázia v Hlučíně začal v r. 1955 studovat Vysokou školu báňskou v Ostravě, Hornicko-geologickou fakultu, obor hlubinné dobývání ložisek. Vysokou školu ukončil v roce 1960. Posléze začal pracovat na Dole 1. máj v Karviné, nejdříve v nižších, a pak ve vyšších technických a vedoucích funkcích. Později přešel na vznikající Důl Darkov, který jak říkával, pomáhal „stavět“. Oběma dolům věnoval celý svůj hornický a profesní život až do odchodu do důchodu v r. 1993. Nicméně i poté od roku 1994 až do roku 2000 pracoval v soukromé firmě, která měla pracovní spojitost s hornictvím na Karvinsku. Hornictví měl velmi rád i přesto, že to byla náročná práce. Byla to kromě rodiny, jedna z jeho životních lásek.

Druhou životní lásku měl házenou, které se od mládí věnoval. Byl významným funkcionářem Českého svazu házené v Praze, kde dlouhodobě pracoval v různých celorepublikových komisích. Na regionální úrovni byl neméně významným funkcionářem klubu házené HCB Baník Karviná, kde roky pracoval jako předseda klubu a poté v dalších funkcích výboru. Byl nadšeným fanouškem klubu do poslední chvíle svého života I přes různé starosti, které život přináší, prožil profesně, zájmově i rodinně, velmi hodnotný a naplněný život. Zemřel náhle dne 3. 1. 2021 ve věku 85 let na selhání srdce.

Děkuji všem, kteří si občas vzpomenou a nezapomenou.

Zuzana Čerkovská, dcera

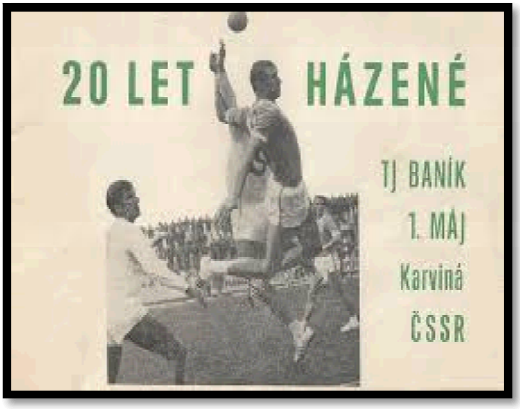

Letošní rok začíná velmi smutnou zprávou. Dne třetího ledna 2021 nás navždy opustil klubový i svazový dlouholetý funkcionář a zapálený házenkářský fanda Ing. Jiří Čerkovský.

Celý život se věnoval našemu krásnému sportu a my mu za to děkujeme, i za jeho oddanou práci pro klub. Nikdy na něj nezapomeneme.

Dne 6. 1. 2021 Redakce klubu – Handball Club Baník Karviná (HCB Karviná).

Zdroj: https://www.hcb-karvina.cz/

Činnost pobočky KPHMO, z. s. v Karviné

V loňském roce naše karvinská pobočka oslavila 15 let působení ve své činnosti. Bohužel se mohly uskutečnit pouze 2 besedy a to v lednu a v září roku 2020 z důvodu celostátního vyhlášení šíření koronaviru COVID-19 a uzavření Regionální knihovny Karviná-Fryštát, kde míváme pravidelně naše besedy. Věřím, že situace v letošním roce bude příznivější a výčet uskutečněných besed se minimálně zdvojnásobí. Plán besed byl již avizovaný v Hornickém Zpravodaji č. 4/2020. Uvidíme, kdy dojde k jejich realizaci, i tak se můžete těšit na velmi zajímavá témata.

Zdař Bůh! *Ing. Stanislav Kuba*

Z HISTORIE REVÍRU

GENEREL OKR – VZNIK A VÝZNAM
Část 6 – Skupinový důl Ostrava

V minulé části jsme si rozebrali Skupinový důl Karviná – sever. V dnešní části se seznámíme se Skupinovým dolem Ostrava, tak jak jej navrhly Báňské projekty v Ostravě v Generelu OKR z roku 1983. Problematika patří k nesložitějším z navrhovaných skupinových dolů a podléhala snad největšímu množství změn.

Skupinový důl Ostrava měl vzniknout postupným sloučením koncernových podniků Vítězný únor, Jan Šverma, Hlubina, Rudý říjen a Ostrava (viz obr. č. 1). Obrovským problémem byl nedostatečný geologický průzkum pod -1 000 m a také postupný úbytek efektivní karbonské plochy na severozápadě. Celková rozloha prvního společného patra v úrovni -960 m měla být 68,85 km^2 z čehož efektivní plocha pouze 34 km^2 a na posledním provozním patře v úrovni -1180 m potom 46,91 km^2 s efektivní plochou 31,22 km^2.

Dalším charakteristickým prvkem byla rozdílná výška provozních pater na jednotlivých koncernových podnicích. Spojení lokalit proto mělo proběhnout částečně teprve v úrovni -960 m (viz obr. č. 2) a v úrovni -1 180 m potom úplně. Jednotlivé podniky měli postupně vyrubat otevřené zásoby ve svých provozovaných úrovních.

Těžebním centrem se měla stát lokalita Jeremenko s novou centrální těžní jámou Jeremenko č. 4.

Důl Rudý říjen měl ukončit těžbu na patře -451 m včetně odrubání zásob na podpatře -580 m v oskarském poli a -530 m v poli Rychvald kolem roku 1997.
Důl Ostrava měl dokončit exploataci zásob pod -600 m v poli Cingr, nad -780 m v poli Bezruč včetně ohradníků jam Zárubek. Dále měl dokončit otvírku na podpatrech -870 m a -960 m s vyrubáním veškerých zásob do roku 2000. Vydobytí jámových ohradníků Bezruč mělo proběhnout ze strany dolu Vítězný únor od úrovně -600 m do úrovně -960 m na patro -800 m dolu Vítězný únor. Jámy měly po dobu dobývání ohradníků sloužit jako výdušné. Doly Vítězný únor a Jan Šverma měly pokračovat samostatným vývojem až do doby spojení s hlavním těžebním centrem v lokalitě Jeremenko v úrovni -960 m. Předpokládané ukončení těžby v lokalitě Jan Šverma mělo být v roce 2008 a v lokalitě Vítězný únor v roce 2032 a lokalita Eduard Urx V (Koblov) v roce 2025. Lokality Vrbice a Stachanov měly být od 8. pětiletky

(1986 – 1990) postupně likvidovány a s lokalitou Eduard Urx I se počítalo pro vybudování rozsáhlého hornického muzea.

Ostravská oblast se vyznačovala velkým počtem větrních oblastí o malém výkonu. V rámci centralizace mělo být provedeno zkapacitnění a to jak jam, tak ventilátorů s maximálním využitím stávajících jam na lokalitách, které se s postupným dorubáváním zásob měly stát pomocnými závody.

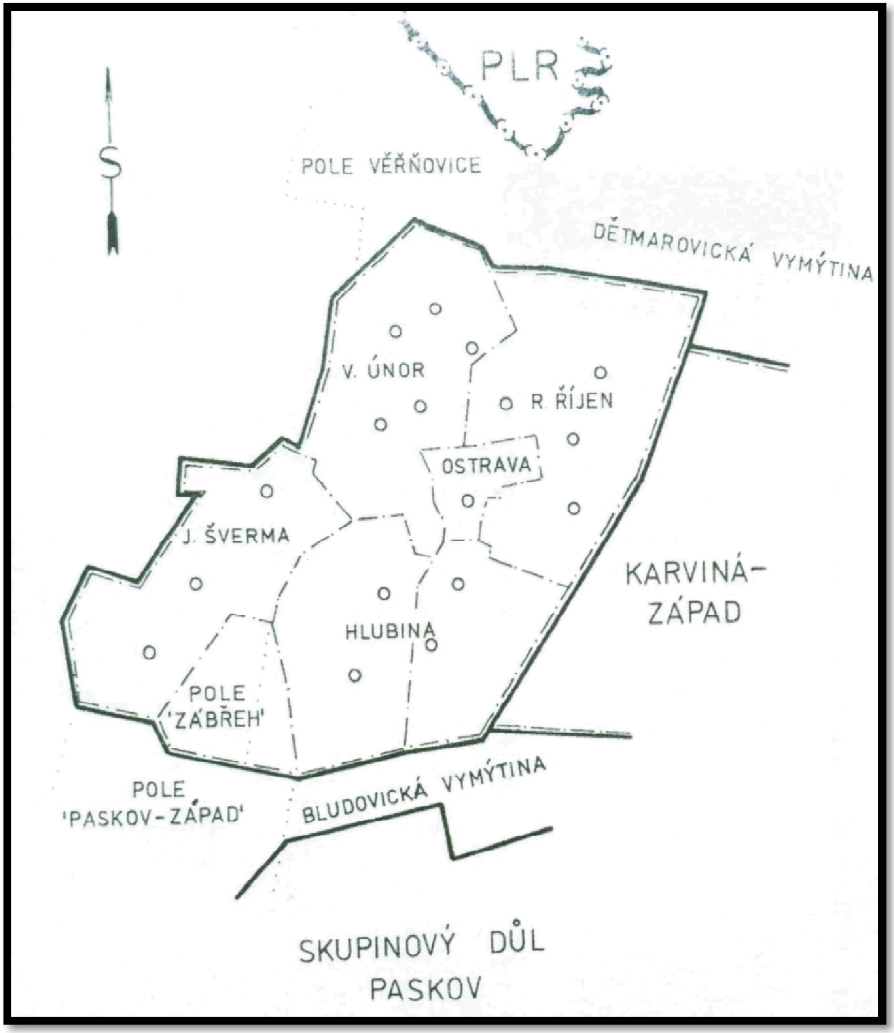

Obr. č. 1 – Skupinový důl Ostrava

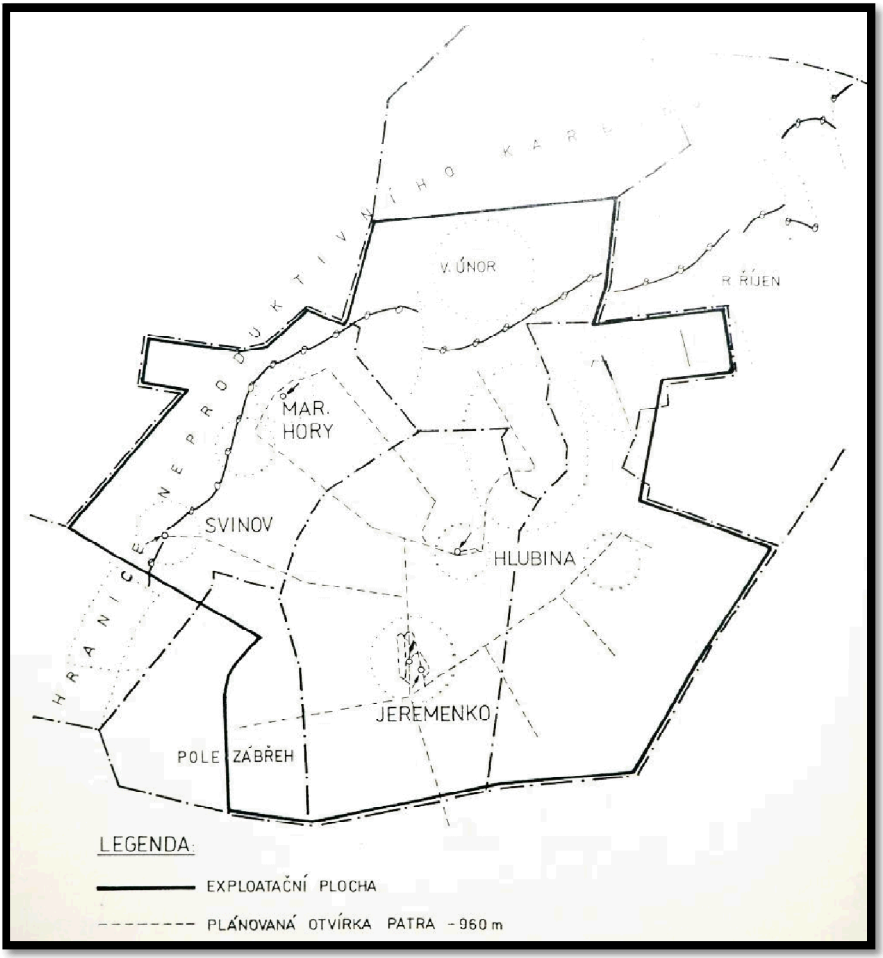

Obr. 2 – Otvírka na patře – 960 m

Nově měla být vyhloubena jen jáma Jeremenko č. 4 o průměru 8,5 m. **Prohlubovány měly být jámy:**

- vtažná jáma Jeremenko č. 3
- vtažná jáma Hlubina č. 2
- vtažná jáma Šverma č. 3/4
- vtažná jáma Šverma č. 2 – Svinov
- výdušná jáma Jeremenko č. 1
- výdušná jáma Hlubina č. 1
- výdušná jáma Šverma č. 1
- výdušná jáma Vítězný únor č. 1

Celková metráž prohlubovaných jam měla být 3 902 m.

Otvírka měla být také rozdělena v rámci lokalit. Důl Vítězný únor měl provést otvírku patra -650 m a -800 m. Patra -960 m a -1 180 m měla již být otevřena z lokality Hlubina. Důl Jan Šverma měl provést otvírku patra -780 m a otvírku společného patra -960 m z prohloubených jam v lokalitě Jan Šverma – základní závod a Svinov s propojením na lokalitu Jeremenko. Důl Hlubina měl taktéž provést kompletní otvírku pole Alexander.

Celkem mělo být vyraženo 249 913 m překopů, 18 225 m ochozů a náraží, 46 zásobníků, 3 315 m šibíků a 5 širokoprofilových vrtů.

Průměrná mocnost dobývaných slojí se měla pohybovat od 90 do 86 cm. Směrné číslo ražení se předpokládalo do 11. pětiletky (2001 – 2005) od 20,9 m/1000 t do 25,3 m/1 000 t.

Předpokládal se nízký vzestup a pak stagnace kombajnové a škrabákové těžby a větší rozsah pluhové těžby. Vzhledem k složité tektonice a nízkým mocnostem se také nepředpokládal větší rozvoj mechanizované těžby jen snad větší náhrada dřevěné výztuže individuální hydraulickou výztuží.

Do roku 2050 měly být dobývány následující ochranné pilíře jam:

- Zárubek a Jakub po úroveň -780 m (do 1986/87)
- Eduard Urx I po -400 m (do 1986)
- Stachanov po -485 m (záviselo ale na dohodě s ČSD)
- Petr Bezruč po -960 m (2001 – 2007)
- Ochranný pilíř elektrárny 1. máje (předpoklad)
- Ochranný pilíř centra Ostravy (po roce 2001)

Průměrná dopravní vzdálenost měla být 2 – 3 km, maximální 4,5 – 7 km a měla být odvislá od postupu do hloubky. Značnou nevýhodou ovšem byl rozdílný rozchod kolejí, který měl být postupně sjednocen na 600 mm na nových patrech.

Na původních lokalitách již byla používaná místní a patrová klimatizace. Povrchové klimatizační stanice měly být nově vybudovány v lokalitách Rudý říjen, Jan Šverma a Jeremenko. Patrové potom na lokalitě Hlubina a Vítězný únor.

Pro zajištění odtěžení uhlí měly fungovat jednotlivé stávající lokality až do stanoveného ukončení nebo převedení těžby. Následně měla být od roku 2001 těžba soustředěna na výdušnou jámu Jeremenko č. 4 v lokalitě Jeremenko, vybavenou dvěma dvojčinnými skipovými těžními zařízeními s užitečným zatížením skipu 25 t. Nejprve měla jáma odtěžovat jednočinným skipovým těžním zařízením těžbu z patra

-780 m lokality Hlubina a Jeremenko. Od 12. pětiletky (2006 – 2010) z lokality Jan Šverma a od roku 2030 z lokality Vítězný únor. Po rekonstrukci na dvojčinné zařízení měla zajišťovat odtěžení veškeré těžby z úrovně -1 180 m. Těžbu kamene, dopravu materiálu a jízdu mužstva měla zajišťovat vtažná jáma Jeremenko č. 3. Ostatní jámy v jednotlivých lokalitách měly po ukončení těžby zajišťovat dopravu materiálu a mužstva podle potřeb.

Úprava uhlí měla probíhat na původních lokalitách až do ukončení těžby s tím, že úpravna koksovny Vítězný únor projde rekonstrukcí tak, aby byl zajištěn provoz do roku 2030. Nově měla být vybudována úpravna Jeremenko na pravém břehu Ostravice v prostoru haldy a navazující na skipokomplex nové jámy Jeremenko č. 4. Jednotlivé linky úpravny měly mít výkon 500 tun/hod. Celkový výkon úpravny měl být v první etapě do roku 2000, 7 000 tun/den. V druhé etapě potom 14 000 tun/den. Od roku 2006 měla úpravna převzít těžbu z dolu Jan Šverma a od roku 2030 z dolu Vítězný únor.

Celý skupinový důl měl být zajištěn opravárenskou kapacitou s centrálními dílnami v lokalitě Jeremenko, dimenzováním rozvoden a přívodů elektrické energie, patřičným zásobováním vodou a taktéž i vytápěním z centrálního zásobování teplem z elektrárny Vítězný únor a 1. máje Třebovice. Pro zvýšení dodávek tepla do sítě centrálního zásobování teplem, se počítalo s výstavbou nové teplárny, v sousedství nové úpravny Jeremenko. Teplárna měla být vybavena dvěma turbosoustrojími o výkonu 25 MW pro výrobu elektrické energie, která měla být zároveň použita k pohonu turbokompresorů na výrobu stlačeného vzduchu.

Těžba a výstavba Skupinového dolu Ostrava byla silně poznamenána snížením výkonů a produktivity práce v souvislosti s přechodem dobývání do velkých hloubek. Podmínkou úspěšného a ekonomického dobývání bylo vyřešení problematiky dobývání nízkých slojí i v rámci úkolů technického rozvoje, což v době zpracování nebylo jasné. Předpokládalo se proto další zhoršení technickoekonomických (TH) ukazatelů. Nutno ovšem podotknout, že ostravská oblast byla zdrojem nejkvalitnějšího uhlí vhodného ke koksování, které dobývání za těchto podmínek ospravedlňovalo (viz tabulka č. 1).

Tabulka č. 1 – Vybrané TH ukazatele pro Skupinový důl Ostrava

Léta:	1986 - 1990	1996 - 2000	2011 - 2015	2031-2035	2046-2050
Roční těžba (tun):	3 200 000	2 260 000	1 750 000	1 150 000	1 100 000
Počet pracovníků (osob):	18 615	15 227	12 184	8 657	8 219
Důlní výkon (t/sm):	1,236	1,091	1,03	1,02	1,02
Celkové investiční náklady (Kčs):	2 100 000 000	2 400 000 000	1 320 000 000	350 000 000	380 000 000

Během následujících let a zejména po roce 1985 se ovšem zásadně změnil ekonomický náhled na národní hospodářství, kde byl omezen přísun investičních prostředků na období 1990 – 2005, což mělo negativní dopad na realizaci důlní i povrchové výstavby dle Generelu OKR. Zvláště nepříznivě to ovlivnilo budoucí výstavbu skupinových dolů, realizaci úpravárenského programu, sociální program, modernizaci strojírenské základny atp. Bylo nutno počítat s periodickými aktualizacemi podle momentální situace v národním hospodářství.

V roce 1986 – 87 byla odbornými útvary GŘ OKD (Generální ředitelství Ostravsko-karvinských dolů) ve spolupráci s OKR – RPO, k. p. (Rozvoj a projektování = Báňské projekty) upřesněna prognóza dlouhodobého vývoje důlního subsystému do roku 2010. Na podkladě upřesněných realizačních výstupů Generelu OKR zpracoval OKR – RPO tzv. Rozvojové studie skupinových dolů. Cílem řešení těchto studií bylo odvodit z prognózy Generelu koncepci reálného vývoje tehdejších dolů včetně výstavby dolu Frenštát v souladu se schválenou variantou koncepce rozvoje OKR do roku 2000, kterou zpracovalo GŘ OKD v březnu 1985 na upřesněné objemy revírních těžeb a investiční limity. Rozvojové studie skupinových dolů OKR – RPO, k. p. řešil vždy v několika variantách, které expedoval na přelomu let 1986 – 87. Pro SD Ostrava, SD Karviná – sever a Karviná – západ po třech variantách.

Původní pojetí bylo nakonec pozměněno, doplněno a redukováno. Skupinový důl Ostrava měl vzniknout ve dvou etapách:

V 1. etapě mělo dojít k organizačnímu sloučení koncernových podniků Vítězný únor a Jan Šverma se současným převedením těžby na patře -790 m (-800 m) s centralizací těžby na lokalitu Vítězný únor. Tímto krokem měla být zajištěna koncentrace těžby v západním křídle ostravské kotliny.

Ve 2. etapě mělo dojít ke koncentraci těžby ze sloučených důlních polí Ostrava a Hlubina na novou těžní jámu Jeremenko č. 4 v lokalitě Jeremenko. Od roku 2030 mělo dojít ke koncentraci těžby z lokality Vítězný únor na lokalitu Jeremenko s postupným náběhem těžeb ze společných pater -980 m a -1 200 m.

Důl Rudý říjen měl mít nadále samostatný vývoj až do 13. pětiletky (2011 – 2015), kdy mělo dojít po vydobytí zásob po úroveň -600 m k ukončení těžby.

Nová koncepce vývoje jednotlivých lokalit byla následující:

Důl Rudý říjen měl pokračovat samostatným vývojem, jak bylo naznačeno výše. Těžba z polí Rychvald a Oskar v úrovni -600 m měla být přetěžována na úroveň -450 m a dopravována na hlavní závod v Heřmanicích. Odtud měla být těžba převážena k úpravě na koksovnu Vítězný únor jako doposud.

Důl Vítězný únor se měl stát od roku 2000 těžebním centrem pro sloučené koncernové podniky Vítězný únor a Jan Šverma.

Vzhledem k této změně, bylo nutno celkově změnit koncepci odtěžení uhlí. Technicky velmi složitá rekonstrukce a prohloubení výdušné jámy Vítězný únor č. 1, která by musela být rekonstruována za plného provozu (hlavní výdušná jáma podniku!), včetně výměny celé jámové výstroje, prohloubení jámy, likvidací původní jámové budovy s těžní věží a výstavbou nového těžního zařízení byla nahrazena rekonstrukcí a prohloubením staré výdušné jámy Vítězný únor č. 4. Tato jáma bez těžního zařízení a v provozu nepoužívaná, původně vyhloubená jen na úroveň -75 m měla být prohloubena širokoprofilovým vrtacím strojem WIRTH VSB – VI na úroveň -891 m a následně od povrchu po úroveň -75 m rozšířena na průměr 7,5 m. Vybavena měla být skipovým těžním zařízením a měla sloužit k odtěžení veškerého uhlí z dolů Vítězný únor a Jan Šverma. Maximální kapacita odtěžení měla být 5 600 tun/den surové těžby. Skipové těžní zařízení v jámě Vítězný únor č. 2 mělo sloužit pro odtěžení kamene s maximální kapacitou 1 000 tun/den.

Těžba měla být od centrální jámy Vítězný únor č. 4 dopravována na rekonstruovanou úpravnu koksovny Vítězný únor s kapacitou 8 900 tun/den vsázky.

V lokalitách Stachanov a Vrbice měl být ukončen provoz okolo roku 2000. Lokalita Eduard Urx V (Koblov) měla fungovat jako pomocný závod s větrní a dopravní funkcí do roku 2020.

Těžba sloučeného dolu Vítězný únor měla být po roce 2030 převedena na centrální jámu Jeremenko č. 4 a provoz měl být definitivně ukončen okolo roku 2040.

Důl Jan Šverma měl po roce 2000 převést těžbu na centrální jámu Vítězný únor č. 4 po patře -800 m. Úpravna uhlí měla ukončit provoz již v roce 1993. Lokalita měla nadále zůstat jako pomocný závod s fáráním mužstva a dopravou materiálu.

Lokality Svinov a Oderský měly zůstat taktéž pomocnými závody s tím, že jáma Šverma č. 2 – Svinov měla být prohloubena na -990 m.

Důl Ostrava měl pokračovat s těžbou až do roku 2020. V souvislosti s tím měla být v lokalitě Bezruč prohloubena Nová jáma č. 2 tzv. mimoosovým způsobem a měla být provedena otvírka patra – 1 100 m včetně částečné otvírky ochranného pilíře města Ostravy (východní část). Po roce 2020 měla být těžba z úrovně -1 100 m převedena na patro -980 m k jámě Jeremenko č. 4.

Lokalita Zárubek měla ukončit provoz po vydobytí jámových ohradníků v roce 2000.

V lokalitě Hlubina mělo dojít k prohloubení jámy Hlubina č. 2 až na úroveň -1 200 m a převedení těžby na jámu Jeremenko č. 4 v roce 2006. Dále měla zajišťovat roli pomocného závodu.

V oblasti lokality Jeremenko, která se měla stát v konečné fázi centrem skupinového dolu, došlo také ke změnám. Nejprve mělo dojít k prohloubení jámy Jeremenko č. 3 až na úroveň -1 200 m a vyhloubení nové jámy Jeremenko č. 4 o průměru 8,5 m taktéž na úroveň -1 200 m. To vše do roku 1998. Výdušná jáma Jeremenko č. 1 měla být taktéž prohloubena na úroveň -780 m v 11. pětiletce (2001 – 2005).

Kapacita odtěžení měla být max. 10 260 tun/den surové těžby a 1 890 tun/den kamene z úrovně -980 m. K zásadní změně došlo v oblasti úpravy uhlí. Stávající úpravny Jeremenko a Hlubina měly ukončit provoz v roce 1997. Výstavba nové úpravny s teplárnou na pravém břehu Ostravice byla ale v celém rozsahu zrušena. Místo toho byla nahrazena vybudováním nakládací stanice spojené s centrální jámou Jeremenko č. 4, pásovou dopravou. Z této nakládací stanice měla být surová těžba převážena k úpravě na úpravnu v lokalitě Paskov. Kapacita nakládací stanice měla být 6 000 tun/den surové těžby.

Těžba Skupinového dolu Ostrava měla postupně výrazně klesat o 22,5% přirozeným úbytkem efektivní karbonské plochy v severní a západní části ostravské dílčí pánve. Celkové investiční nároky byly ovšem značně vysoké a v kombinaci s klesající těžbou a zhoršujícími se vlivy velkých hloubek, byla efektivnost otvírky nejnižší v OKR. Zhodnocení, prognózy dokumentované ve zdůvodňujících částech rozvojových studií ukazovalo, že z hlediska reálnosti investičního zabezpečení byl program investiční výstavby Skupinového dolu Ostrava zcela nepřijatelný. Poprvé se objevila obava, že ve vazbě na očekávané působení nových ekonomických nástrojů a zásad přestavby ekonomického mechanizmu nebude další dobývání pro revír únosné. Na druhé straně, těžba nejkvalitnějších druhů koksovatelného uhlí byla v rámci celého tehdejšího palivoenergetického komplexu ČSSR ještě srovnatelná např. s jinými revíry s hlubinou těžbou černého uhlí. Při hodnocení spíše negativních TH ukazatelů bylo také nutnou vzít v úvahu širší společenská a národohospodářská hlediska a využití vlastních zdrojů.

Na závěr mi dovolte ještě malé zamyšlení. Po studiu ostatních materiálů a přednášek vztahujících se ke Generelu OKR jsem došel k dalším zajímavým závěrům.

V OKR obecně převažovala podpatrová těžba na některých podnicích v malém a na některých v značném rozsahu (např. lokalita Bezruč s další otvírkou už

pod dvěma podpatry!). Bylo to důsledkem vysokých těžeb a nedostatečné investiční výstavby, především v kapacitách prohlubování jam. Bylo všeobecně známo, že na některých podnicích byla perspektivní činnost a investiční otvírka podceňována ve všech jejích formách. Všeobecně značný postup do hloubky měl také odpovídat projekční přípravě pro prohlubování jam v daném podniku.

Prohlubování jam klasickým způsobem s podfáráním jámy, nebo prohlubování pod kaskádovým povalem s předvrtem i bez předvrtu bylo např. v letech 1977 – 87 nejslabším článkem celé investiční výstavby revíru. Skutečný postup na výlomových pracích v prohlubovaných jamách bez předvrtu činil v průměru 62,4 m/rok (viz obr. č. 3). Pokud ale ještě připočteme ražbu přístupových cest, vystrojení jámy až po kolaudaci vyloženého těžního zařízení na nové patro, skutečný roční postup je značně nižší, jen 25 – 35 m/rok. Generel byl v tomto značně optimistický a uváděl postupy 140 – 320 m/rok tj. 2 – 5x vyšší než byla skutečnost v letech 1977 – 87. Nasazení špičkové vrtací techniky pro vrtání jam na plný průměr strojem WIRTH VSB – VI umožňovalo jisté zlepšení, ovšem tato technika mohla být nasazena jen v omezené míře.

SKUTEČNÉ POSTUPY NA PROHLUBOVÁNÍ JAM V OKR V LETECH 1977 - 1987

(uváděn čistý čas výlomových prací na jámovém stvolu a náraží bez výstroje jámy)

Jáma	Průřez jámy Ø cm	Délka prohl. l m	Počet náraží ks	Termín zah.výl. prací	Termín ukonč. výl.pr.	Doba prohl. v měs.	Měs.prům. post. s nárazím	Poznámka
Klasické prohlubování								
Vítězný únor 2	700	313,20	4	07/78	10/83	64	4,9	
Eduard Urx	600	167,50	2	12/77	06/79	19	8,8	
Paskov	750	206,10	3	04/80	06/82	27	7,6	
ČSA skip.j.č.3	750	200,00	1	06/83	04/88	59	3,4	
ČSA úvod.j.č.1	750	193,00	1	11/86	06/89*)	32	6,0	*) očekávané ukončení
Gottwald PG 4	750	179,00	3	02/84	06/86	29	6,2	
Stařič vt.j.č.3/6	750	148,10	1	04/84	05/87	38	3,9	
9.květen PG 3	750	149,00	1	10/82	07/84	22	6,8	
9.květen těž.j. 1	750	116,00	1	06/84	02/86	21	5,5	
Dukla těž.j.č.2	750	112,70	1	05/81	03/83	23	4,9	
Dukla výd.j.č.3	600	171,[illegible]	1	12/82	02/84	15	11,4	
ČSM jih výd.j.	750	169,[illegible]	3	08/82	03/87	56	3,0	
Prohlubování s předvrtem								
Doubrava úv.j.3	750	141,60	0	08/83	05/84	10	14,16	MG 210 Ø 2300 mm
Stařič vt.j.2/4	750	368,75	2	11/79	10/82	36	10,2	TURMAG Ø 1420 mm
Prohlubování s VSB VI								
Alexander	580	180,12	0	6.9.85	29.10.85	1,5	120,1	výztuž bez betonáže
Dukla	650	330,70	1	16.9.86	19.12.86	10	33,1	betonáž 7 měsíců
Vítězný únor	650	631,47	1	21.9.87	22.6.88	18	35,1	oček.doba betonáže 9 měs.

Skutečný Ø postup klasické technologie = 5,2 m měs^{-1}
Skutečný Ø postup technologie s předvrtem = 11,1 m měs^{-1}
Skutečný Ø postup technologie plnoprofilového vrtání s VSB VI = 38,7 m měs^{-1}

Obr. č. 3 – Skutečné postupy na prohlubování hloubení jam v OKR

Výše uvedené skutečnosti staví záměry Generelu jako stěží reálné. V rámci Skupinového dolu Ostrava mělo být za 20 let prohloubeno 3 075 m jam (v původní variantě dokonce 3 902 m) z toho z povrchu nově vyhloubeno 1 482 m jam. Pokud to ale srovnáme s obdobím 20 let (1967 – 1987) bylo v oblasti plánovaného skupinového dolu prohloubeno pouze 1 260 m jam a nově vyhloubeno z povrchu 885 m jam. Tři podniky z různých důvodů neprohlubovaly jámy vůbec.

Aby bylo možno tento výpadek do roku 2010 dohnat, bylo by nutno, aby jen na Skupinovém dole Ostrava pracovaly čtyři hlubičské osádky a to nepřetržitě. Vzhledem k tehdejším kapacitám VOKD naprosto nereálné. Tento problém stavěl využití již provozovaných jam do úplně jiného světla. Skipokomplex jámy Vítězný únor č. 4 včetně úpravny s koksovnou mohl být využit daleko více, než se původně předpokládalo, např. kapacitním odtěžením uhlí z nižších horizontů dovrchním pásovým dílem na úroveň -800 m (viz obr. č. 4). Dalším limitujícím faktorem měla být těžba kamene, ke které by musel být využit taktéž nový skipokomplex jámy Vítězný únor č. 4. Hlubší východní část ostravské kotliny by musela být obsluhována novou jámou Jeremenko č. 4 včetně kapacitní těžby kamene. Se změnami se ovšem potýkaly i povrchové objekty navazující na nově budované jámy. Ukazovalo se totiž, že výstavba vysokých železobetonových těžních věží s výškou až 100 m metodou taženého bednění je velmi nákladná (až 45 mil Kčs), věže značně zatěžují okolí jámy svojí obrovskou hmotností až 22 000 tun s nemožností jakékoliv rektifikace atp. Projektanti se vraceli k ocelovým kozlíkovým těžním věžím ze skříňových nosníků o poloviční výšce s pozemním uspořádáním vícelanových těžních strojů. Na vývoji se mělo podílet v případě těžních strojů ČKD Praha a na věžích VŽSKG. Toto řešení těžních věží se mělo dotknout také Skupinového dolu Frenštát.

Některé investice určené Generelem OKR pro budoucí Skupinový důl Ostrava se podařilo před útlumem československého hornictví přece jen začít či dokončit. Např. výše zmiňovaná jáma Vítězný únor 4 byla špičkovou technologií širokoprofilového vrtání strojem WIRTH VSB – VI odvrtána v úseku od -164 m na úroveň -800 m v průměru 6,5 m s předvrtem 1,75 m. Odvrtáno bylo tedy 631 m (viz obr. č. 4). Úsek od povrchu po úroveň -164 m tj. 354 m měl být vyhlouben klasickým způsobem respektive rozšířen na 7,5 m. Dokončeno bylo 47 m, než byly práce zastaveny. Taktéž proběhlo odvrtání šibíku č. 4 v lokalitě Bezruč a stroj měl odvrtat i mimoosé prohloubení Nové jámy č. 2 v téže lokalitě z úrovně -780 m na úroveň -1 100 m. Výstavba 10. a 11. patra dolu Vítězný únor taktéž respektovala cíle Generelu.

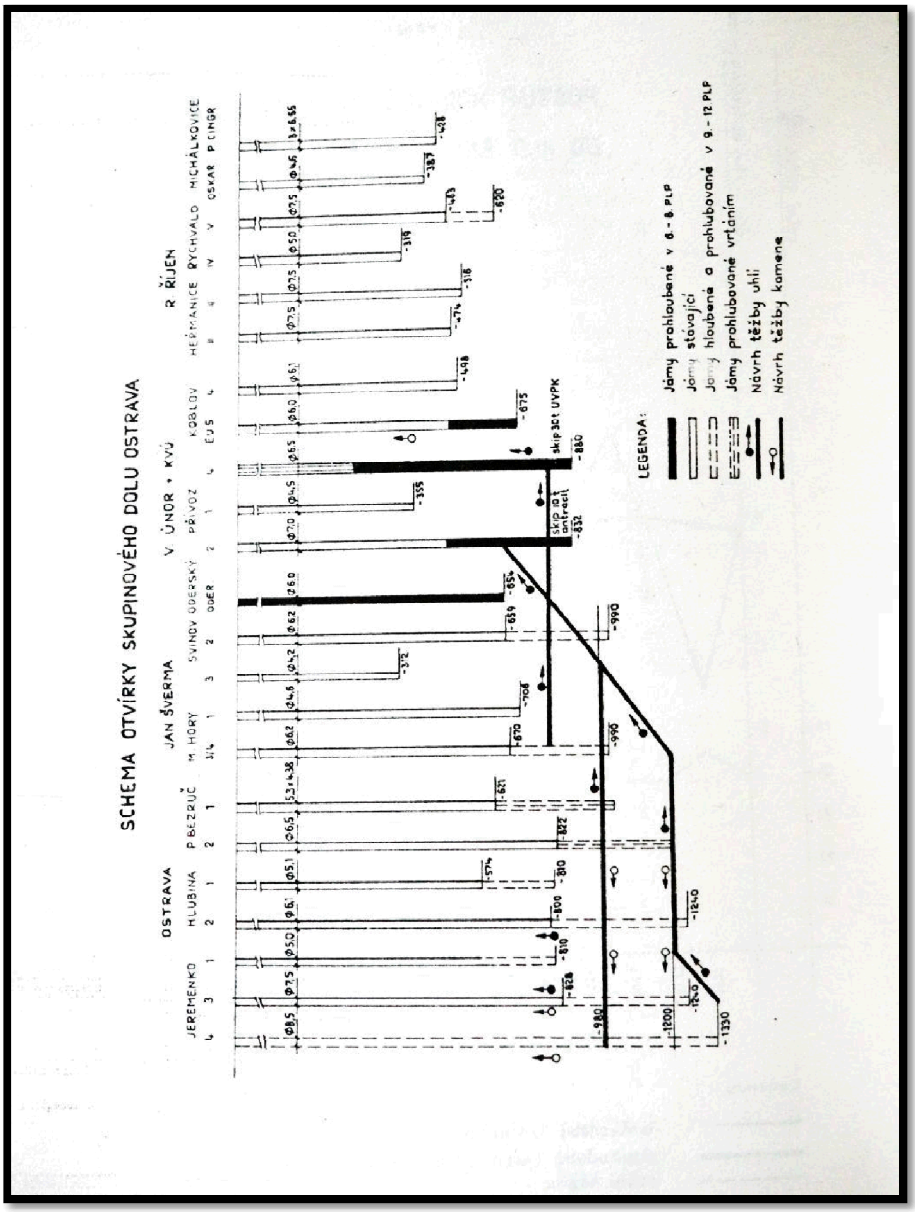

Obr. č. 4 – Schéma otvírky SD Ostrava (1988)

Myslím si, že dál pokračovat již nemusím. Problematika Skupinového dolu Ostrava je jedna z nejzajímavějších a mezi znalci bude vždy budit dlouhé diskuze.

Použitá literatura:
OKD koncern GŘ Ostrava, Generel OKR, svazek 2.4 Skupinový Důl Ostrava, Díl 1
OKD koncern GŘ Ostrava, Generel OKR, svazek 2.4 Skupinový Důl Ostrava, Díl 2
OKD koncern Ostrava GŘ, kolektiv autorů: Technická ročenka OKR 1987 (1988)
OKD koncern Ostrava GŘ, kolektiv autorů: Technická ročenka OKR 1988 (1989)
Rozvoj a projektování hlubinných dolů, sborník přednášek: Stanislav Vopasek: Principy přípravy, realizace a organizace investiční výstavby uhelného dolu (1988)

Pozn. autora: pro laickou veřejnost uvádím, že veškeré hloubky jsou v absolutním vyjádření bez převodu do relativní hodnoty z toho důvodu, že nadmořská výška jednotlivých lokalit je rozdílná. V případně zájmu o relativní hodnotu hloubky je nutno si vyhledat příslušnou nadmořskou výšku té které lokality např. v mapách a tuto připočíst.

Pokračování v příštím čísle HZ – Skupinový důl Paskov.

Petr Kubinský

ŠVÉFL

Tento švéfl byl odchycen od tajné informační služby pracující pod tajnou zkratkou AISNES tedy audio informační služba pro neslyšící a je zde v plném, neupraveném znění. Jde o dopis nedávno staršího data mezi dvěma vojenskými vysloužilci, kteří prošli snad všemi válkami, které byly konány v různých zemích. Pročež jsou v závorce za některými pojmy uvedeny překlady do naší mateřštiny. A zde tedy dopis:

Drahý čtyřhvězdičkový kapitáne,
já velkohvězdný major tě zdravím pozdravem „ÚSTUP“!

Po přečtení tvého dopisu jsem hned věděl (což je u mě nyní už vzácné), že ti musím odpovědět. Setkat se, jak slibuješ, někde v zákopu, bychom se ovšem měli, bo nevím, co robíš. A tak ani nevím, jestli nejseš – maďarsky řečeno – „uštván léty“ (maďarsky – důchodce), protože jako bývalý „kuleváloš“ (maďarsky – velitel čehokoliv) máš už asi nárok, nehledě na blížící se „tuhoškemping“ (maďarsky –

hřbitov), protože čas letí, řečeno polsky, jak „šalony poťung“ (maďarsky – rychlík). Z toho také vyplývá, že už asi nepotřebuješ „galoša na kámoša“ (maďarsky – prezervativ), pokud si ještě pamatuješ, co to je. Tím ale nechci říci, že bys snad byl „naomak mekki“ (finsky – impotent), ale přece jen už nejsi „malinovy Dežo“ (slovensky – limonádový Joe).

Je ovšem pravdou, že ani mě už dávno nikdo neřekl „jemně mně jimni“ (vietnamsky – mám tě ráda) nebo „oprima primo tuto, vydrima festo“ (italsky – miluj mě). A tak už se také těším na vojenský důchod, abych se mohl věnovat koníčkům nebo být „čumako“ (japonsky – hlídač u nějaké firmy a říkat každý den přijíždějícím „nemako“, “jakomako“ a „omako“ (japonsky – ředitel, náměstek a sekretářka) dobrý den přeji. Moje „akaši takaši mojaši“ (japonsky – manželka) mě v tom duševně podporuje.

Asi také začnu na zahradě chovat „seremedy“ (maďarsky – včely), abych tam neměl jen „neseremedy“ (maďarsky – vosy) případně „neseremedy turbo“ (maďarsky – čmeláky). To jsou v podstatě přijatelné posty a zájmy, protože být např. „don děbilo“ (španělsky – policajt) případně „don děbilo inkognito“ (španělsky – tajný informátor) nebo “don děbilo inkognito amatéro“ (španělsky – běžný informátor) pro mě nepřipadá v úvahu, pokud to není vojenský nebo stranický úkol.

Je to jasné, chci už také klid a ne lítat jak „terénkoza“ (maďarsky – kamzík) po zaměstnáních, kde tě stejně za chvíli budou mít za „šíleného vola“ (česky – šíleného vola).

Drahý kapitáne, já major tě ještě jednou zdravím, přeji dobrou kruhovou obranu a loučím se s pozdravem – neprojdou – tvůj major Otto von Kranke.

Švéfl ex! *Emeritní Slavné vysoké a neomylné prezidium (SVNP)*
Ing. Otakar Krajník, CSc.

DŮLNÍ WC

Každý člověk má své základní fyziologické potřeby, jednou z nich je mimo jiné vylučování. Havíři, kteří „robili či ještě robí“ na šachtě samozřejmě tyto potřeby měli či mají. Na každé šachtě se důlní WC nachází, jen je jich opravdu velmi málo, jednak je důlní prostředí velké a členité a tudíž WC nemůže být umístěno každých 100 metrů a navíc fyziologické potřeby na nás většinou přijdou zrovna, když se to nejméně hodí a musíte odejít na „velkou stranu“ prakticky hned. Není tedy čas hledat důlní WC a buď je v okruhu havíře nějaké temné zákoutí, nebo aspoň

odpadkový koš nebo podobná nádoba. Ve skutečnosti je to tak, že havíř udělá potřebu prakticky kdekoliv, zkrátka musí, když to na něj přišlo! Proto je dobré při fárání používat rukavice. To nejen z hlediska ochrany rukou před úrazem, ale zejména před zašpiněním nebo z důvodu různých nejapných žertíku od svých kolegů z výše jmenovaných potřeb.

Obr. č. 1 – Hornická expozice v Městském muzeu v Žacléři, foto: Ing. Kateřina Polínková (11. 5. 2019)

Dnes se lidé respektive již návštěvníci hornických muzeí či skanzenů setkávají s různými nádobami jako se zachovalými exponáty důlních WC. Jedná se o ukázky důlních vozíků v podobě důlních WC či nádob, že i v důlním prostředí se myslí na fyziologické potřeby havířů. Sami návštěvnici často kladou otázky typu: „kam havíři chodili na záchod“? Průvodci většinou vysloužilí havíři jsou vždy veselá kopa, a tak při výkladu ohledně důlního WC si vše přibarví, ale samozřejmě návštěvníkům odpoví, důlní WC ukáží či podobné nádoby k potřebám určené. Jeden příklad důlního WC jsem objevila při návštěvě Městského muzea v Žacléři, kde mají byť malou, ale za to velmi zdařilou a krásnou hornickou expozici. Našla jsem zde havíře, který svou potřebu vykonává do „důlní nádoby“ a přitom si čte hornické noviny Jiskra z 11. července 1991 (viz obr. č. 1). Při výkladu zaměstnankyní muzea jsme se dozvěděla, že havíř pracoval u Východočeských uhelných dolů, k. p., Malé Svatoňovice, závod Jan Šverma Žacléř.

Pravidelně se zúčastňuji výborů Klubu přátel hornického muzea Ostrava, z. s. v Havířově a několikrát jsem po výboru zavítala do Stálé výstavní hornické expozice s názvem: „Historie psaná uhlím“, která se nacházela ve Společenském domě Reneta na Dlouhé třídě v Havířově (v roce 2021 dojde k přestěhování expozice na ulici Pavlovova č. 2, nacházející se též v centru Havířova, v dalším číslo Hornického Zpravodaje Vás budu informovat o nové expozici v Havířově). Vždy jsem si prošla expozici a hledala nějaké novinky, co zde přibylo, co se odehrálo od

doby, kde jsem zde nebyla. Prohlédla jsem si kroniky, prohovořila s pracovnicemi z Městské knihovny Havířov, jež byly pověřeny provozováním expozic nacházející se v 1. patře ve zmíněném Společenském domě Reneta. Byly mi nabídnuty hornické publikace, které vydala Městská knihovna Havířov v letech 2013 až 2019. Všechny publikace jsou velmi zdařilé, vyšly za finanční podpory různých grantů a Nadace Landek Ostrava a jsou neprodejné. Já jsem si je hned všechny pročetla, neboť cesta domů byla velmi dlouhá. Jezdím vlakem na besedy a výbory našeho klubu až od Znojma. Velmi mě zaujala publikace s názvem: „Vzpomínky vysloužilých horníků aneb Veselé historky z hornictví, autoři této publikace jsou: Jaroslav Čihař, Jaroslav Minka a Josef Stružka“. Zde jsem právě narazila na mé téma o důlních WC (zaujalo mě hned pět témat zabývajících se WC na šachtách), ráda bych Vám je přiblížila a rozdělila se s Vámi o pravdivé historky z dob, kdy zmiňovaní autoři „robili“ nejen na havířovských šachtách. Historky byly vydány v původní neupravené jazykové podobě. Humorná publikace má spousty kreslených obrázků, které se vždy vztahují k dané hornické historce, takže více přibližují srandovní témata. Já Vám bohužel kreslit obrázky nebudu, ale ráda Vám sepíšu historky k pobavení či zavzpomínání na Vaši havířskou éru.

První historka s názvem: „DŮLNÍ WC“

Důlní záchodek byl jednoduchý dřevěný kamrlík umístěný ve výdušné chodbě. Uvnitř byl kýbl a bedna s kamenným práškem. Pracovníci určení k vynášení těchto kýbl to dělali v nočních směnách. Každému mluvili, že jsou zaměstnanci ministerstva zdravotnictví. Havíři jim říkali „guvňoři“.

Sami havíři záchodky moc nevyužívali. Když to na někoho přišlo, tak nebyl čas běžet kus cesty na důlní záchodek. Každý si pomáhal, jak mohl – pod štus (bok chodeb) nebo na běžící dopravník. Problém byl v nízkých slojích. Vykadit se vleže nebylo zas tak jednoduché, ale jinak se to v takových podmínkách nedalo udělat. Havíři věčně nadávali na hrozný smrad, ale museli po větrech čuchat. Po tomto stručném úvodu o důlním WC následují čtyři tematické historky.

Druhá historka s názvem: „SEDĚL HAVÍŘ NA BOBKU“

Seděl havíř na bobku za důlním dopravníkem a kadil. Ostatní synci na něho házeli kousky uhlí tak dlouho, až se naštval a hrábl si pod zadek. Popadl svůj výtvor a mrštil jím po jenom provokatérovi. Trefil se tak, že havíř musel vyfárat a jít pod sprchu. Nakonec si ještě stěžoval u vedoucího úseku. Tehdy se potvrdilo, že ten, kdo si rád dělá legraci z druhých, ji sám špatně snáší.

Třetí historka s názvem: „ČERVI V LATRÝNĚ“

Kamarád Lojzek vlastnil zahradní domek v Dolní Suché, u kterého měl tzv. suchý záchod se spoustou bílých červů. V práci mu kolega poradil, aby jej posypal vápnem. Dělal totiž guvňoře na šachtě a měl s nimi bohaté zkušenosti. Místo vápna však Lojzek nasypal do latríny karbid. Došlo k chemické reakci, při níž se vyvíjel acetylen. Když Lojzek odhodil do latríny vajgla od cigarety, plyn pšoukl a ožehl mu zadek tak, že týden nemohl sedě a musel spát na břiše.

Čtvrtá historka s názvem: „NALÉHAVÁ POTŘEBA“

Jednoho havíře chytla na odpolední směně naléhavá potřeba po nějakém špatném obědě. V rubání byla mohutnost sloje půl metru, do závalu se vlézt nedalo. Chvílemi ho poléval smrtelný pot, tlaky co raz větší. Aby do toho potom nešlápl, doběhl z posledních sil na kříž těžní třídy, vyskočil na pásový dopravník, sundal gatě a tlačil. Dvě vteřiny a málem byla ve fáračkách havarija. Jak byl zabraný do činnosti, nevšiml si většího kusu uhla, který jel po páse. Kvádr ho přibral a ošklivě mu poranil zadek i pytlík. Vodou z hadice se trochu umyl a ztěžka kráčel ku šachtě. Celou cestu nadával, marodil tři týdny.

Pátá historka s názvem: „HOVNOFUK“

Jednou zamrzla na úpravně uhlí kanalizace a šéf zuřil. Protože se jednalo o známého sprosťáka, tak na poradě vykřikoval, že chlapi obechcávají každý roh, že se není kde vysrat, a že se s tím musí ihned něco udělat. Zámečníci dali na záchod ceduli NEPOUŽÍVAT. Otevřeli nejbližší kanalizační šachtu, rozdělali v ní oheň a rozhodli se, že ji profouknou vzduchem. Nemeškali, dotáhli hadici a dali se do práce. Sračky lítaly na všechny strany, ale vypadalo to nadějně. Jenomže náhoda je blbec a na jednu z žen z úpravny to přišlo. Vydala se zvětšit hromádku v zamrzlých záchodech. Když se pohodlně usadila a byla v nejlepším, zámečníci zaznamenali úspěch. Odpad se jim podařilo profouknout.

Dotyčná žena vyletěla ze záchodu k smrti vyděšená a obsah kanalizace měla doslova všude. Ani se nesnažila obléct a rovnou utíkala za vedoucím úpravny. Ten ji poslal do koupelny, aby se dala do pořádku, a nafasovala čisté prádlo. Událost řešila škodní komise, která potrestala zámečníky, protože nezajistili záchody tak, aby do nich nemohl nikdo vstoupit. Ti pochopitelně zuřili, protože na záchody dali ceduli NEPOUŽÍVAT. Dotyčné ženě od té doby nikdo neřekl jinak než „posraná baba“.

Ing. Kateřina Polínková

DOŠLÉ ČLÁNKY DO REDAKCE HORNICKÉHO ZPRAVODAJE ZA I. ČTVRTLETÍ 2021

Eduard Hořovský – významný představitel české a evropské montanistiky

Do galerie osobností, které se významným způsobem zapsaly do dějin hornictví na Ostravsku, patří nepochybně i Eduard Hořovský.

Narodil se v roce 1831 v Příbrami do rodiny, která po několik let dávala své členy do služeb českého hornictví. V letech 1842 – 1850 studoval na českém Akademickém gymnáziu v Praze, zároveň poslouchal přednášky z jazykovědy na pražské univerzitě. Již tehdy se u něj vytvořila neobvyklá kombinace zájmu o techniku a filologii, která později výrazně ovlivnila směřování jeho vědecké práce.

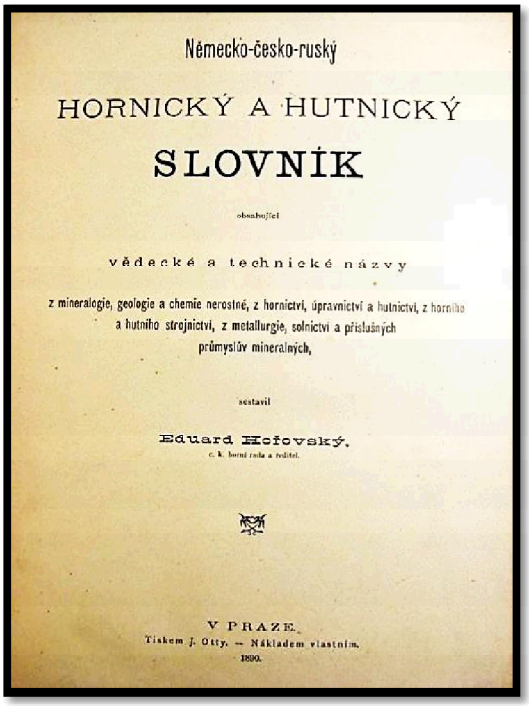
Německo-česko-ruský

HORNICKÝ A HUTNICKÝ

SLOVNÍK

obsahující

vědecké a technické názvy

z mineralogie, geologie a chemie nerostné, z hornictví, úpravnictví a hutnictví, z horního a hutního strojnictví, z metallurgie, solnictví a příslušných průmyslův mineralných,

sestavil

Eduard Hořovský.

c. k. horní rada a ředitel.

V PRAZE.

Tiskem J. Otty. — Nákladem vlastním.

1890.

Obr. č. 1 – Hornický a hutnický slovník, autor Eduard Hořovský

V roce 1850 se zapsal na Báňskou akademii v Banské Štiavnici a studium ukončil v roce 1854 na montanistickém učilišti v Příbrami. Poté krátce působil na uhelných dolech v Žacléři. Pak vstoupil do služeb státních uhelných dolů v Moravské Ostravě. V letech 1856 – 1868 pracoval ve službách společnosti Severní dráha Ferdinandova – jako závodní na dole Hermenegild (Zárubek), kde řídil výstavbu dolů Hermenegild a Vilém.

Nejvýznamnější část své profesní kariéry (1858 – 1895) spojil s Doubravsko-orlovským horním těžířstvem. Především on se zasloužil o to, že ze zaostalých dolů se během tří desetiletí staly moderní doly.

Po studijních cestách po uhelných revírech Evropy přikročil k reformě těžby ve východní části ostravsko-karvinského revíru. Jako první v českých zemích zavedl novou dobývací metodu – tzv. stěnování s plnou zakládkou, která těžbu zlevnila, zdokonalila větrání a snižovala náklady na dopravu.

Svou každodenní praxi spojoval s odbornou a vědeckou prací. Na konci 60. a počátkem 70. let napsal svoje základní dílo „O způsobech dobývání kamenného uhlí dle anglických, francouzských zpráv“ (vyšlo v Praze v roce 1875 – 2 díly + přílohy). Již zmíněná kombinace zájmu a erudice montanistické a filologické jej přivedla k tomu, že stal zakladatelem české hornické terminologie: V roce 1877 publikoval slovník českého hornického názvosloví, v němž se pokusil nahradit řadu odborných termínů, přejímaných z němčiny, českými ekvivalenty. V roce 1890 pak vydal hornický a hutnický slovník německo-rusko-český (19 tisíc odborných termínů, viz obr. č. 1). Záměr vydat rozsáhlý technologický slovník česko-rusko-německý zůstal bohužel nedokončen.

Prostředí ostravsko-karvinského revíru, které bylo naplněno národnostními konflikty, jej nemohlo ponechat lhostejným k postavení české národnosti. Aktivně se zúčastňoval českého národního spolkového života nejen v Doubravě a Orlové, kde pracoval, ale i v Těšíně a Moravské Ostravě. K povznesení úrovně vzdělání dělnictva dolů pořádal nedělní bezplatné kurzy.

Spolu s učitelem Karlem Jaromírem Bukovanským se zasloužili o uspořádání národopisné výstavy v roce 1894 v Orlové, která měla dokumentovat svébytnost a vysokou úroveň slovanské kultury v oblasti a dokonce o jeden rok předešla Národopisnou výstavu v Praze 1895. V roce 1895 odešel na odpočinek, odstěhoval se do Vídně, kde hodlal najít příznivější podmínky pro svou vědeckou práci. Patřil k první generaci českých techniků – montanistů, která spojovala hluboké odborné vzdělání se vztahem k české národní kultuře s úsilím o vědecký pokrok montanistiky. Patřil k nejvýznamnějším reprezentantům české a evropské montanistiky druhé poloviny 19. století. Zemřel v roce 1898 ve Vídni.

Mgr. Oldřich Klepek

Dva roky po skončení těžby černého uhlí v Německu

V prosinci 2018 skončila na dvou posledních dolech Prosper Haniel a Ibbenbüren těžba černého uhlí v Německu, o čemž jsme čtenáře Hornického zpravodaje informovali v č. 4/2019, č. 1 a 2/2020. Od té doby již uplynuly dva roky a společnost RAG intenzívně a důsledně postupuje podle báňským úřadem schválených provozních plánů na jejich uzavírání a pokračuje v přípravě na přechod systému v čerpání důlních vod klasickým způsobem na studňový systém, následné úpravě ploch uzavřených dolů pro jejich další efektivní využívání a řešení důlních škod.

Plán na uzavírání dolů schválí báňský úřad až po obdržení stanovisek a odsouhlasení od orgánů životního prostředí a zejména vodoprávních úřadů. To vše se děje za účasti obcí a široké veřejnosti, která je o všech krocích týkajících se souvisejících problémů s těmito činnostmi seznamována jak formou diskusí, tak v informačních centrech a zveřejňováním záměrů na webových stránkách společnosti RAG, aby je mohli připomínkovat. ***Z webové stránky společnosti RAG jsou čerpány také všechny v tomto pojednání uvedené materiály.***

Občané, firmy a instituce, kteří se cítí nebo jsou ohroženi důlními škodami a probíhající změnou systému čerpání důlních vod se sdružují např. do „Sdružení vlastníků domů a pozemků poškozených důlní činností“ (VBHG – Verband bergbaubeschädigter Haus – und Grundeigentümer), které jim poskytuje zastoupení odbornými pracovníky a advokáty při zjišťování a dalším projednávání důlních škod. V současné době poskytuje sdružení tyto úkony pro 24 000 subjektů. Občané se zejména obávají možných rizik spojených s vzestupem hladiny důlních vod a to možným zvýšením výstupu důlních plynů, zvedáním povrchových ploch, vzniku nových poklesů a odvádění důlních vod s obsahem polychlorovaných bifenylů. Polychlorované bifenyly byly přidávány do olejů používaných v dole od 1964 do 1984, aby se snížila jejich hořlavost. Je známá věc, že při manipulaci s nimi docházelo i ke znečištění okolí. V roce 1984 bylo jejich používání v německých dolech zakázané.

Koncern RAG

V roce 2007, kdy bylo učiněné politické rozhodnutí o skončení dotované těžby černého uhlí v Německu koncem roku 2018, zaměstnávala společnost RAG 34 000 zaměstnanců. Téměř 33 000 jich postupně plánovitě za sociálně únosných

podmínek společnost opouštělo, buď odchodem do předčasného důchodu s výplatou tzv. přizpůsobovacího příspěvku do doby řádného důchodu maximálně 5 let, pokud jim vznikl nárok, nebo jim bylo nabídnuto alternativní zaměstnání. 160 z nich, kteří tuto nabídku odmítnuli, dostalo výpověď z provozních důvodů, po které zažalovali společnost RAG u soudu. [1] Stav zaměstnanců společnosti RAG koncem roku 2020 činil 1240. Z koncernu RAG byly vyčleněny divize Mining Solution (prodávala nepotřebné strojní vybavení) a Verkauf (zajišťovala export a import uhlí).

V průběhu roku 2020 předala společnost RAG „Regionálnímu sdružení Ruhr“ (dále RVR) 1 149 ha povrchových ploch s haldami. Haldy a okolní prostory budou upravovány pro bytovou výstavbu, účely turismu, sportu, využívání volného času a pro stavbu slunečních a větrních elektráren. Do roku 2035 bude RVR postupně předáno dalších 15 hald. Na šesti haldách jsou již vybudovány energetické zdroje. Devět hald je přístupných pro veřejnost. Náklady na obhospodařování dvaceti hald a péči o krajinu činí 1,4 mil. EUR ročně a společnost RAG se na nich bude z poloviny podílet.

V současné době probíhá proces schvalování vzestupu hladin důlních vod, který musí být pro všechny tzv. vodní provincie dokončený do roku 2024. Nutné stavební úpravy související s procesem zvednutí hladiny důlních vod musí být dokončené do roku 2030.

Již v dubnu 2020 byl schválený provozní plán uzavírání dolu Ibbenbüren, v listopadu 2020 stejný plán pro Důl Prosper Haniel a v lednu 2021 byl schválený provozní plán uzavírání pro Důl Lohrberg v Dinslaken, kde těžba skončila v prosinci 2005. [1]

Situace na uzavíraných dolech

Ibbenbüren

Na dole Ibbnebüren se ve východní části důlního pole postupným uzavíráním v roce 2019 zmenšila délka udržovaných chodeb ze 46 na 30,5 km, byly zasypány jámy Theodorschacht úplně a Nordschacht hluboká 1 550 m od hloubky – 200 m po povrch. V průběhu roku 2020 byly dokončeny stavby hrází a výkliz materiálu z podzemí dolu Ibbenbüren. V jámách Oyenhausen 1, 2 a 3 byly v hloubce 200 m vybudovány opěry a od této úrovně budou zaplněny. Jáma Oyenhausen 1 bude zaplněná jen do hloubky 100 m (+ 63 m NN). Budou v ní zabudovány dvě plášťové roury o průměru 800 mm a v budoucnu v ní bude stoupat důlní voda, která

bude odváděná kanálem o předpokládané délce 7 136 m do úpravny důlních vod v Gravenhorstu (viz obr. č. 1).

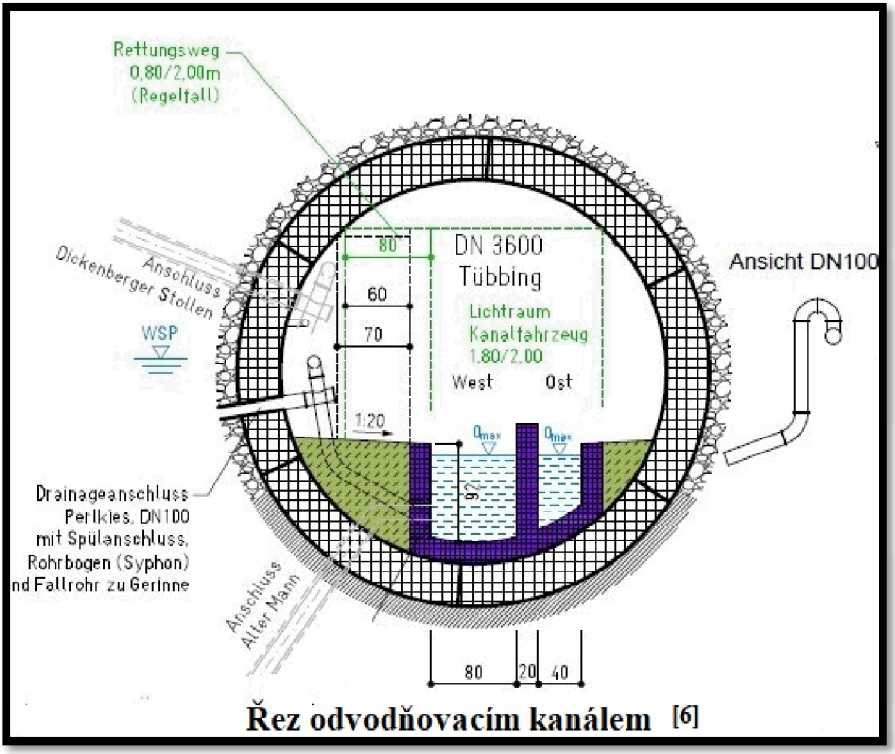

***Obr. č. 1 – Řez odvodňovacím kanálem** [6]*

Kanál o průměru 4,8 m se bude razit plnoprofilovými razícími stoji ze dvou míst. Jedno je v blízkosti ústí Dickenberger Stollen směrem k mezišachtě a druhé bude zahájeno v mezišachtě směrem do jámy Oyenhausen 1. Mezišachta v polovině délky kanálu bude mít průměr 30 m. Do vyraženého profilu budou vložené tybinky s průměrem 3,6 m a volný prostor bude vyplněný betonem. V místech předpokládaného přítoku důlních vod ze stařin a Dickenberger Stollen bude prostor mezi tybinkami profilem vyplněný štěrkem o zrnitosti 2 – 8 mm a po dokončení ražby budou do tybinek navrtány otvory, kterými budou vody vtékat do kanálu. Ražba bude probíhat vzestupně od západu k východu. V důsledku očekávaných přítoků vody v průběhu ražby bude prostor řezných orgánů k obvodu ražby utěsněný.

Kanál má být dokončený nejpozději počátkem roku 2024 a bude důlní vody z východní oblasti přivádět do úpravny v Gravenhorstu, kde přitékají důlní vody z již dříve uzavřené západní části důlního pole. V důsledku přivádění důlních vod z uzavírané východní oblasti se musí úpravna v Gravenhorstu rozšířit. Upravené vody budou odváděné do řeky Hörsteler Aaa a dále do řeky Ems. **Předpokládané množství 6,8 mil m^3/rok je o 80 % menší, než při čerpání klasickým způsobem.** Velkou výhodou pro důlní pole Ibbenbüren je, že voda poteče samospádem. V době čerpání klasickým způsobem spotřebovávala čerpadla tolik proudu jako 12 900 domácností.

Jáma Oyenhausen 2 je tzv. rezervní, bude zaplněná až k povrchu a budou v ní zabudované dvě plášťové roury o průměru 800 mm (viz obr. č. 2). V případě, že nebude vyražený kanál z jámy 1 do doby vzestupu důlních vod na úroveň + 63 mNN, tak do jámy č. 2 budou spuštěná dvě zavěšená ponorná čerpadla s regulovatelným výtlakem 1 – 8 m^3/min a voda se bude na úrovni + 55 mNN čerpat a odvádět přes Ibbenbürener Förderstollen k čističce v Püsselbürenu. Na konstrukci těžní věže nad jámou č. 2 musí být provedené úpravy potřebné pro spouštění čerpadel a potrubí.

Jáma Oyenhausen 3 bude zaplněná od hloubky – 200 m až k povrchu. V minulosti částečně zaplněná výdušná jáma Bockraden bude zaplněná úplně. 14. ledna 2021 bylo zastavené větrání a současně zahájené plnění všech čtyřech uvedených jámových stvolů betonovou směsí, které má být dokončeno do konce února 2021. Uzavření podzemních prostor dolu Ibbenbüren a tím pádem vyjmutí z dozoru státní báňské správy je důležitým milníkem pro další rozvoj regionu. V průběhu likvidace dolu se postupně snižoval počet zaměstnanců.
Z 609 koncem roku 2018 na 271 v roce 2019. Počátkem roku 2021 činil počet zaměstnanců 200. Koncem roku 2021 je plánovaný stav 50.

Prosper Haniel [11]

Na dole Prosper Haniel probíhalo uzavírání rychleji než v Ibbenbürenu. Z původní délky důlních chodeb 120 km na počátku roku 2019 jich na konci roku zůstalo 8 km. Byly zaplněné jámy č. 9 v Grafenwaldu, jáma 10 v Kirchheller Heide, a jáma Haniel. Jáma Hünxe zůstane jako součást budoucího centrálního čerpacího systému dolu Lohberg. Na konci roku 2019 již neměl důl žádné vlastní zaměstnance. Vyklizená důlní zařízení z obou dolů zejména ventilátory, převodovky a dopravníky a úpravny byly prodávány zejména do Polska a Turecka.

V květnu 2020 bylo dodavatelskou firmou dokončené zaplnění šikmé jámy 26 000 m^3 betonu v délce 1 170 m od ústí na povrchu. Před postavením hráze na této štufě, po vyklizení pásového dopravníku, byly na délku 3 600 m na počvu položené dvě paralelní potrubí, což obnášelo dopravu 2 880 ks železobetonových rour, každá v délce 2,5 m o hmotnosti 980 kg. Stalo se tak z toho důvodu, že důl Prosper Haniel je tzv. rezervní pro čerpání vod. V případě, že by bylo poškozené propojení v dole pro přivádění vod z okolních dolů a hladina důlní vody na dole Zollverein dosáhla úrovně – 600 m NN tak se tam začne čerpat a voda přivádět povrchem na Prosper Haniel a dále tímto potrubím v šikmé jámě do dolu a podzemím dále na Lohberg.

V době těžby byl v této šikmé jámě s úklonem 21 % o délce 3,7 km dopravník, kterým se dopravovalo uhlí na povrch do úpravny. Špičkový dopravní výkon 2 000 t/hod. Na spodní větvi pásu byla dopravovaná hlušina z úpravny, která pak byla těžená svislou jámou na haldu, čímž odpadl transport auty přes město. Celková délka pásu činila 7 600 m, hmotnost 800 tun. Samozřejmě nemohl být vyrobený z jednoho kusu. Dopravovaný byl v 21 kusech o délce 365 m a váze jednoho kusu 39 tun. Pás se skládal ze 72 ocelových lanek o průměru 12,5 mm uložených v gumě.

Čerpání důlních vod klasickým způsobem na Prosper Haniel bude ukončené v průběhu roku 2021, zařízení budou vyklizené, hladina se bude postupně zvedat a vody přetékat do provincie Lohberg.

Vodní provincie Walsum

Jako první byl na studňový systém čerpání důlních vod přebudovaný Důl Walsum v Duisburgu. Těžba na něm skončila v roce 2008. Od roku 2015 je tam zajišťováno čerpání důlních vod z oblasti jižní části Dolního Rýna (Niederrhein). Doba plánování a přebudování systému z klasického způsobu čerpání trvala dva a půl roku, přestavba si vyžádala náklad 22 mil EUR. Ve třech plášťových rourách jsou zavěšená čerpadla o výkonu 8 m^3/min, dvě čerpají, třetí rezervní. Hloubka 792 m. Plánované množství **8 mil m^3/rok** (viz obr. č. 3)**.**

Vodní provincie Lohberg

Z důlního pole Lohberg v Dinslaken o rozloze 149 km^2 byly důlní vody čerpány z hloubky 1270 m klasickým způsobem. Čerpání bylo zastavené v červnu 2006 a důl se postupně zatápí na stanovenou kótu – 630 m NN. Po jejím dosažení,

které se předpokládá v roce 2030, se začne s čerpáním studňovým způsobem. Přes uzavíraný Důl Prosper Haniel budou do tohoto důlního pole přiváděny vody ze zatápěných dolů Zollverein, Amalie, Carolinenglück a Auguste Victoria. Zajímavé je uspořádání čerpání, které bude probíhat v jámách Lohberg 1 a 2 a Hünxe. Nejníže je umístěné čerpání v šachtě Hünxe, která začne čerpat nejdříve a po nastoupání hladiny se v případě potřeby budou uvádět do provozu výše umístěné zavěšené čerpadla v jámách Lohberg 1 a 2. Voda čerpaná na jámě Hünxe bude přes potrubí dlouhé 6 km o průměru 700 mm uložené pod povrchem přiváděná k dolu Lohberg a odtud společně s vodami z Lohbergu přes potrubí o průměru 1 200 mm vypouštěná do Rýna v množství až **33 mil m^3 za rok**. Oba tyto potrubní tahy budou zdvojené.

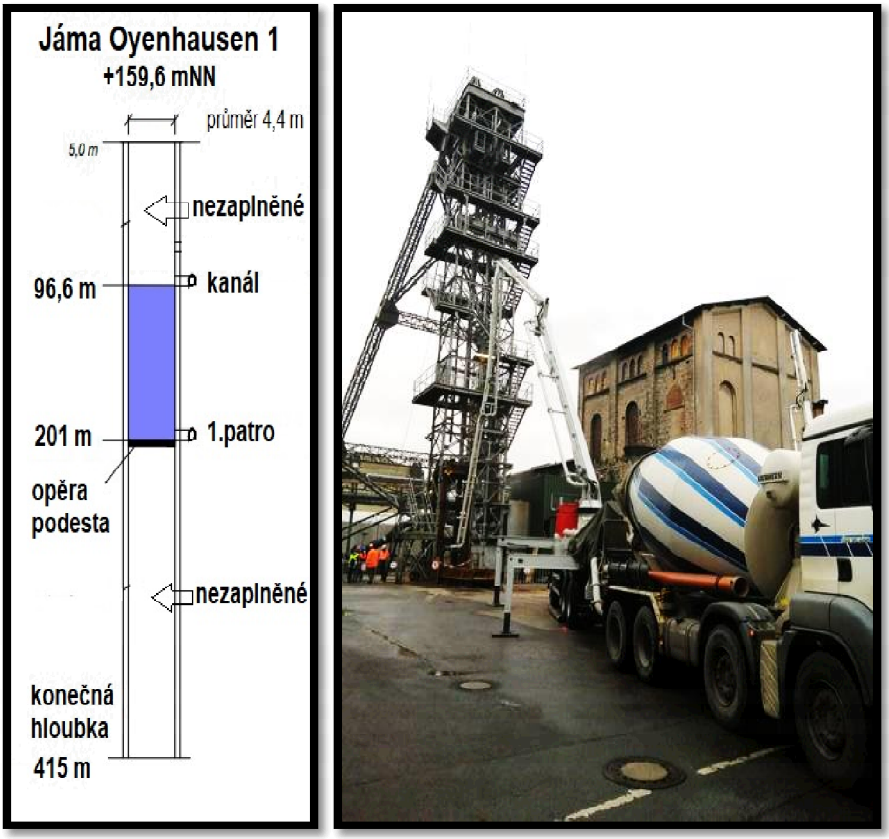

Obr. 2 Spouštění betonové směsi do jámy Oyenhausen 1 *[2]*

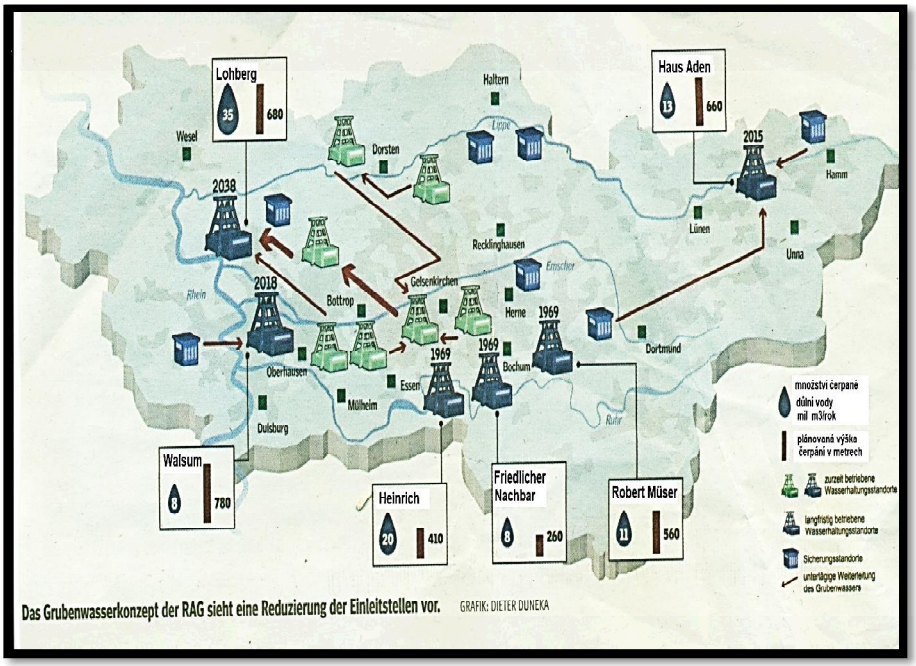

***Obr. č. 3 – Vodní provincie v Porúří s uvedením plánované hloubky čerpání a množství** [7]*

Přechod z klasického čerpání na studňový systém v Porúří

Vodní provincie Lohberg

Z důlního pole Lohberg v Dinslaken o rozloze 149 km^2 byly důlní vody čerpány z hloubky 1270 m klasickým způsobem. Čerpání bylo zastavené v červnu 2006 a důl se postupně zatápí na stanovenou kótu – 630 m NN. Po jejím dosažení, které se předpokládá v roce 2030, se začne s čerpáním studňovým způsobem. Přes uzavíraný Důl Prosper Haniel budou do tohoto důlního pole přiváděny vody ze zatápěných dolů Zollverein, Amalie, Carolinenglück a Auguste Victoria. Zajímavé je uspořádání čerpání, které bude probíhat v jámách Lohberg 1 a 2 a Hünxe. Nejníže je umístěné čerpání v šachtě Hünxe, která začne čerpat nejdříve a po nastoupání hladiny se v případě potřeby budou uvádět do provozu výše umístěné zavěšené čerpadla v jámách Lohberg 1 a 2. Voda čerpaná na jámě Hünxe bude přes potrubí

dlouhé 6 km o průměru 700 mm uložené pod povrchem přiváděná k dolu Lohberg a odtud společně s vodami z Lohbergu přes potrubí o průměru 1 200 mm vypouštěná do Rýna v množství až **33 mil m^3 za rok**. Oba tyto potrubní tahy budou zdvojené pro případy poruchy či kontroly. Tím, že se budou přivádět důlní vody z dolu Prosper Haniel se odlehčí řece Emscher, kam byly vypouštěné při klasickém čerpání. [3]

Vodní provincie Heinrich v Essenu [10]

Těžba na dole Heinrich skončila v březnu 1968. Otevřené zůstaly jen jáma č. 3 jako vtažná a jáma Holthuser Tal jako výdušná. Jámou č. 3 je z hloubky – 480 m NN čerpána klasickým způsobem důlní voda, která se vypouští do řeky Ruhr. Čerpání se předpokládá do konce roku 2023. Pak bude důl vyklizený, jáma č. 3 od úrovně – 280 m NN zaplněná a budou do ní vloženy plášťové roury pro zavěšení ponorných čerpadel. Obnovení čerpání se předpokládá po nastoupání hladiny od roku 2025 v množství **18 mil m^3** ročně do řeky Ruhr. Jáma Holthuser Tal bude jako rezervní pro případnou náhradu, tzn., že bude zaplněná, budou do ní zabudovány plášťové roury a v případě potřeby spuštěná ponorná čerpadla.

Vodní provincie Friedlicher Nachbar v Bochumi [10]

Těžba na dole FN skončila v roce 1961. Otevřená zůstala jáma číslo 2, kterou je od roku 1969 čerpána na povrch důlní voda, která má vysoký obsah železa a musí být před vypouštěním do řeky Ruhr upravována v kaskádovitých usazovacích nádržích, kde se zbavuje železa. Studňovitý způsob čerpání se předpokládá z hloubky – 190 m NN v množství **8 mil. m^3** ročně do řeky Ruhr. Přestavba by měla být dokončená v roce 2024. [9]

Vodní provincie Robert Müser v Bochumi – Werne [10]

Těžba skončila v březnu 1968. Vtažnou jámou Arnold je aktuálně čerpáno z úrovně – 445 m NN kolem 8 mil m^3 ročně a odváděno do Ruhru. Výdušná jáma Gustav je připravována na studňový provoz, což by mělo být dokončené do konce roku 2024. V částečně zaplněné jámě Gustav mají být umístěné tři plášťové roury do hloubky 550 m. Předpokládaný objem čerpání vod odváděných do Ruhru **11 mil m^3** ročně. Jáma Arnold bude částečně zaplněná a bude sloužit jako rezerva pro případné čerpání. Čerpaná voda má teplotu 28°C a je od roku 2012 využívaná pro vytápění školy a budov městských hasičů. [9]

Vodní provincie Haus Aden v Bergkamenu ve východní části Porúří

Těžba na tomto dole skončila v roce 2000. V září 2019 skončilo klasické čerpání důlních vod z hloubky 940 m. Jáma č. 2 je od úrovně hloubky 660 m zaplněná 5 000 m^3 betonové směsi. Jsou v ní umístěné tři plášťové roury o průměru 1,4 m, do kterých budou spuštěné zavěšené ponorné čerpadla. Pro tento účel se musí také přebudovat stávající konstrukce těžní věže, která není dimenzovaná na budoucí zatížení kolem 500 t. Tyto práce musí být dokončeny do konce roku 2023, kdy se předpokládá vzestup hladiny a bude zahájeno čerpání. Důlní vody v předpokládaném množství **13 mil m^3** ročně budou odváděné do řeky Lippe. Přestavba stávající těžní věže pro zavěšení čerpadel bude stát asi 2,7 mil EUR. [5]

Použitá literatura:

[1] https://www.rag.de/news/t2_news/die-rag-im-jahr-2020-herausforderungen-angenommen/

[2] https://www.rag.de/news/t2_news/bergwerk-ibbenbueren-verfuellarbeiten-beginnen/

[3] Machbarkeitsstudie_Lohberg_Endfassung (Studie proveditelnosti Lohberg konečné znění) z webové stránky www.rag.de

[4] https://grubenwasser.rag.de/detailseite/sind-bereits-teile-des-grubenwasserkonzepts-umgesetzt-1/

[5] https://www.revierkohle.de/rag-haus-aden-2-soll-niedergelegt-werden/

[6] https://www.rag-anthrazit-ibbenbueren.de/fileadmin/user_upload/rag-anthrazit-ibbenbueren/dokumente/abschlussbetriebsplan_bergwerk_ibbenbueren/grubenwasserkanal/trasse/Anlage_3.pdf

[7]https://www.rag.de/fileadmin/user_upload/rag/Dokumente/Download/Publikationen/Flyer_Grubenwasser_V17_web.pdf

[8]https://www.rag.de/news/t2_news/haus-aden-schachtverfuellung-nahezu-abgeschlossen/

[9]https://grubenwasser.rag.de/detailseite/welche-sechs-zentralen-standorte-fuer-die-wasserhaltung-bleiben-im-ruhrgebiet-uebrig/

[10]https://www.rag.de/fileadmin/user_upload/rag/Dokumente/Download/Publikationen/RZ_Flyer_Ruhrschiene_148x210_WEB_c.pdf

[11]https://www.rag.de/news/t2_news/foerderberg-verfuellt/

Václav Smička

Pozvánka na veletrh EXPO Lesní lom 2021

Veletrh EXPO, pořádaný Těžební unií, je mezinárodní demonstrační veletrh strojů a zařízení pro těžební průmysl, úpravnický průmysl a stavebnictví, a je naprosto unikátní akcí svého druhu v České republice. Veletrh EXPO se uskuteční tentokrát v novém termínu 7. – 9. 9. 2021, kdy se po tříleté odmlce opět otevřou pomyslné brány veletrhu.

Obr č. 1 – Veletrh EXPO Lesní lom 2018, foto archiv Těžební unie z roku 2018

Přípravy na další, v pořadí již 13. ročník EXPO Lesní lom 2021 jsou v plném proudu. Již nyní se mohou čeští i zahraniční dodavatelé strojů, zařízení i služeb pro těžební a stavební průmysl registrovat k účasti na veletrhu na webových stránkách www.expolesnilom.cz. Vystavovatele jistě potěší, že ceny ploch, stánků a služeb od předešlého ročníku nevzrostly. Navíc, stejně jako v roce 2018, obdrží každý vystavovatel volné vstupenky zdarma pro své zákazníky a obchodní partnery.

O výjimečnosti veletrhu mohou svědčit čísla z minulého ročníku EXPO Lesní lom 2018: na ploše přes 60 000 m^2 se představilo a své exponáty vystavilo 134 společností. Vystavovatelé se svými exponáty přilákali více než 10 tisíc návštěvníků. Přestože na veletrhu převažovali čeští hosté, potkat jste mohli hosty z celé Evropy (např. Anglie, Itálie, Německa, Rakouska, Francie, Belgie, Polska, USA a Slovenska). Společnosti zde měli dostatek prostoru pro prezentaci strojů používaných především v lomech – bagry, rypadla, nakladače, třídiče a další, ale i pro předvádění nákladních vozidel (viz obr. č. 1 až 3). Vystavovatelé nešetřili pozitivními ohlasy a vyjadřovali svůj zájem zúčastnit se i dalšího ročníku.

Obr č. 2 – Veletrh EXPO Lesní lom 2018, foto archiv Těžební unie z roku 2018

Obr č. 3 – Veletrh EXPO Lesní lom 2018, foto archiv Těžební unie z roku 2018

Místem veletrhu zůstává vápencový kamenolom Lesní lom v Brně v městské části Líšeň společnosti Kalcit s.r.o., jehož prostředí dodává celému veletrhu jedinečnost. Lesní lom díky svým etážím disponuje dostatečně rozlehlou plochou pro stánky vystavovatelů, jejich často rozměrné stroje a především demonstrační plochy určené strojům a zařízením v provozu. Připravena bude také speciální plocha pro nákladní automobily. Na veletrhu EXPO Lesní lom najdete vystavovatele z následujících oborů: technika a prostředky přípravy rubaniny; těžební, nakládací a přepravní technika; stroje a zařízení pro zpracování nerostných surovin; stroje a zařízení pro recyklaci stavebních materiálů; zařízení pro ekologický provoz těžebních závodů; náhradní díly a doplňky; servisní a doprovodná činnost; nákladní vozy, vozy pro speciální účely; terénní vozy; projekční práci, poradenská činnost, odborné časopisy, školy, svazy (viz obr. č. 4).

Veškeré informace naleznete na webu: www.expolesnilom.cz. Sledujete nás i na našem facebooku @tezebniunie.

Těšíme se na viděnou na EXPO Lesní lom 2021 a věříme, že se setkáme v hojném počtu!

Mgr. Lenka Dziková

1990 TĚŽEBNÍ 30 let UNIE

Obr. č. 4 – Plakát veletrhu EXPO Lesní lom, který se bude konat v termínu 7. – 9. 9. 2021 v Brně

PLÁN BESED A SCHŮZÍ NA POBOČKÁCH KPHMO, z. s.

Vzhledem k současné situaci a Vládním nařízením ČR ohledně celosvětové pandemie nemoci COVID-19, kdy se nemohou konat hromadné akce, jsme ve výboru KPHMO, z. s. a v našich pobočkách rozhodli, že program besed nestanovíme. V případě možnosti jejich konání je budeme zajišťovat operativně podle možnosti lektorů. Přednostně se budeme snažit zařadit ty přednášky, které jsme museli v předchozím období zrušit.

O aktuální situaci budete informováni na webové stránce www.hornicky-klub.info.

Termín plenární schůze KPHMO, z. s. byl stanoven na úterý 4. 5 2021 v 15 hodin v restauraci U Vlka v Ostravě-Svinově.

Pokud situace dovolí, besedy se budou konat v ostravské pobočce klubu v těchto termínech: **6. 4., a 1. 6. 2021, vždy od 15 hodin v restauraci U Vlka v Ostravě-Svinově**.

Pokud situace dovolí, besedy se budou konat v havířovské pobočce klubu v těchto termínech: **19. 4., 10. 5. A 14. 6. 2021, vždy od 16:30 hodin v Loutkovém sále KD Petra Bezruče v Havířově** (viz obr. č. 1).

Pokud situace dovolí, besedy se budou konat v karvinské pobočce klubu v těchto termínech: **28. 4., 26. 5. A 30. 6. 2021, vždy v 15:30 hodin v pobočce Regionální knihovny v Karviné-Fryštátě.**

Ing. Kateřina Polínková

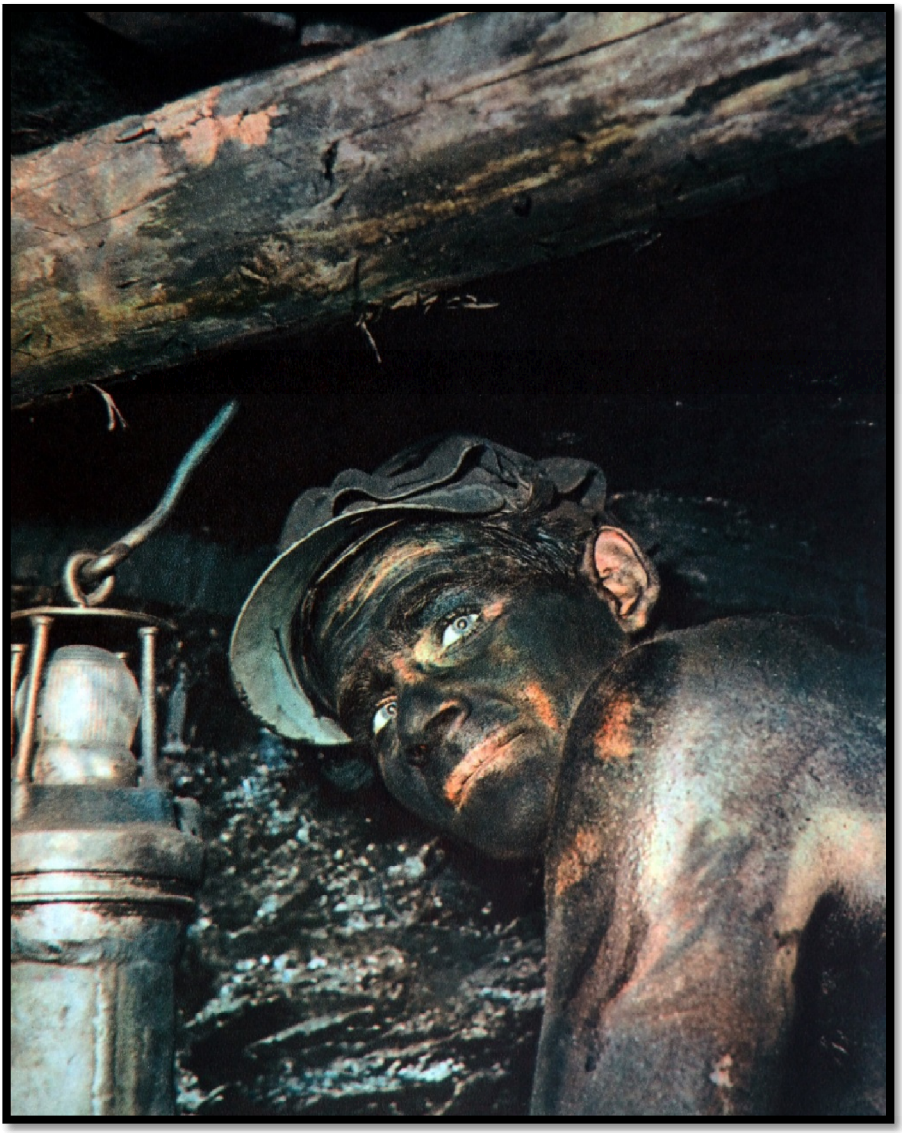

V nízké sloji na dole Hlubina (1963)
Foto: František Krasl
Zdroj: archiv Petr Kubinský

Naši kolektivní členové významní pomocníci v naší práci

HAVÍŘOV

STONAVA

PETŘVALD

HTS®
HAVÍŘOVSKÁ TEPLÁRENSKA SPOLEČNOST

OSTRAVA!!!

DOV

OSTRAVA!!!
SLEZSKÁ OSTRAVA

DIAMO
ODRA o.z.

HLAVNÍ BÁŇSKÁ ZÁCHRANNÁ STANICE OSTRAVA

OSTRAVA!!!
PETŘKOVICE

Fitc®
akciová společnost

Ostrava - Radvanice

Báňské projekty Ostrava, a.s.

GreenGas
capture the energy

POLCARBO
spol. s r.o.
Karoly Šíwky 621/5
733 01 Karviná - Fryštát

213 RBP
zdravotní pojišťovna

KATEK
Lead the category

Ferrit | GLOBAL MINING SOLUTIONS

zam servis

Sponzoři

Nadace LANDEK OSTRAVA

Na vydávání se podílí

PROPIS TISKÁRNA